

Utgiftsområde 18

Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och byggande
samt konsumentpolitik

Utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utgiftsutveckling.....	6
2.3	Skatteutgifter	7
2.4	Mål för utgiftsområdet.....	8
3	Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	9
3.1	Mål för området.....	9
3.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	9
3.3	Resultatredovisning.....	9
3.3.1	Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling	9
3.3.2	Goda och hållbara livsmiljöer.....	13
3.3.3	Hållbarhet i byggande och förvaltning.....	15
3.3.4	En väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling ...	17
3.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	23
3.4.1	Insatser har bidragit till hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling	23
3.4.2	Insatserna för goda och hållbara livsmiljöer har bidragit till att nå målen	23
3.4.3	Insatserna för hållbarhet i byggande och förvaltning bidrar till högre måluppfyllelse	24
3.4.4	Insatserna för en väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling är inte tillräckliga	24
3.4.5	De statliga insatserna har bidragit till måluppfyllelsen av de riksdagsbundna målen	24
3.5	Politikens inriktning	25
3.6	Budgetförslag.....	26
3.6.1	1:1 Bostadspolitisk utveckling	26
3.6.2	1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	27
3.6.3	1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	28
3.6.4	1:4 Boverket	29
3.6.5	1:5 Statens geotekniska institut	32
3.6.6	1:6 Lantmäteriet.....	33
3.6.7	1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus.....	35
3.6.8	1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.....	36
4	Konsumentpolitik.....	39
4.1	Mål för området.....	39
4.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	39
4.3	Resultatredovisning	39
4.3.1	Insatser främjade marknadernas funktionssätt	39
4.3.2	Risker med farliga produkter har motverkats	41
4.3.3	En effektiv tvistlösning med hög kvalitet.....	42
4.3.4	Ett välanvänt konsumentstöd.....	42

4.3.5	Insatser främjade miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.....	44
4.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	45
4.5	Politikens inriktning	47
4.6	Budgetförslag.....	49
4.6.1	2:1 Konsumentverket	49
4.6.2	2:2 Allmänna reklamationsnämnden	50
4.6.3	2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	52
4.6.4	2:4 Åtgärder på konsumentområdet.....	53
4.6.5	2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	54

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till höst 8 000 000 000 kronor (avsnitt 3.6.4).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2024 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Bostadspolitisk utveckling	85 600
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000
1:4 Boverket	294 056
1:5 Statens geotekniska institut	55 879
1:6 Lantmäteriet	758 854
1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus	840 000
1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	3 710 000
2:1 Konsumentverket	178 972
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	60 511
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	32 351
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	7 059
2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	3 124
Summa anslag inom utgiftsområdet	6 081 906

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag

Beställningsbemyndigande Tidsperiod

1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500	2025–2027
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	12 500	

2 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Huvuddelen av resurserna inom området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmåteriverksamhet avser bostadspolitiskt inriktad verksamhet. Myndigheterna Boverket, Lantmäteriet och Statens geotekniska institut ingår i området, som även omfattar statliga garantiåtaganden och skatteutgifter. Även Statens Bostadsomvandling AB hör till området. Inom området bedrivs internationellt samarbete, bl.a. deltagande i verksamhet inom Förenta nationerna (UN Habitat och Unece) och Europeiska unionen.

Insatserna inom området konsumentpolitiken, dvs. konsumentskyddande lagstiftning och tillsyn, tvistlösning utanför domstol samt opartisk konsumentinformation och vägledning, tar sikte på samtliga konsumentmarknader. Insatserna berör därför även flera andra områden och verksamheter. De myndigheter som har uppdrag inom konsumentpolitiken, och vars verksamhet behandlas inom utgiftsområdet, är Konsumentverket med Konsumentombudsmannen, Allmänna reklamationsnämnden och Fastighetsmäklarinspektionen. Även det statliga bolaget Miljömärkning Sverige AB har uppgifter inom konsumentpolitiken. Inom området anslås medel för förvaltningsutgifter, för åtgärder på konsumentområdet samt för bidrag till miljömärkning av produkter.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2022	Budget 2023 ¹	Prognos 2023	Förslag 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	7 449	5 825	5 757	5 800	2 715	1 334
1:1 Bostadspolitisk utveckling	20	36	35	86	106	106
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	1	7	6	13	13	13
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	2	29	2	43	43	43
1:4 Boverket	328	288	295	294	296	304
1:5 Statens geotekniska institut	48	54	56	56	58	60
1:6 Lantmäteriet	699	741	744	759	790	810
1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus	1 105	350	332	840	40	
1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	5 247	4 320	4 287	3 710	1 370	
Konsumentpolitik	265	280	273	282	290	294
2:1 Konsumentverket	161	169	163	179	185	186
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	54	61	61	61	67	70
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	32	32	32	32	34	34
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	13	15	14	7	2	
2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	4	3	3	3	3	3
Totalt för utgiftsområde 18	7 713	6 105	6 031	6 082	3 005	1 628

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2024–2026 för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	6 099	6 099	6 099
Pris- och löneomräkning ²	49	104	141
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-66	-3 198	-4 612
varav BP24 ³	63	82	-268
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny utgiftsram	6 082	3 005	1 628

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 6 082 miljoner kronor 2024. I jämförelse med de anvisade medlen för 2023 minskar därmed ramen för utgiftsområdet med 17 miljoner kronor.

Tabell 2.3 Utgiftsram 2024 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor	2024
Transfereringar ¹	4 567
Verksamhetsutgifter ²	1 510
Investeringar ³	5
Summa utgiftsram	6 082

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2022 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Transfereringar i form av investeringsstöd för anordnade av hyresbostäder och bostäder för studerande utgör en stor del av ramen.

2.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter (se vidare Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnittet om skattefrågor). Den samlade redovisningen av skatteutgifter finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2023 (skr. 2022/23:98). Nedan redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor	2023	2024
Fastighetsskatt respektive fastighetsavgift på hyreshus, ägarlägenheter och småhus (B23)	-1 810	-1 840
Avkastning eget hem (C1)	26 100	25 860
Avkastning bostadsrättsfastighet (C2)	4 280	4 230
Nedsatt kapitalvinstskatt vid försäljning av eget hem och bostadsrätt (C8)	9 960	10 100
Nedsatt fastighetsavgift för nybyggda småhus, hyreshus och ägarlägenheter (C15)	1 290	1 340
Ränteutgifter för eget hem (C16)		
Försäljning av tomtmark och byggnader, undantag från mervärdesskatt (E1)	2 620	2 660
Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster, undantag från mervärdesskatt (E4)		
Begränsad fastighetsavgift för pensionärer (G5)	450	460

Anm.: Inom parentes anges den beteckning för respektive skatteutgift som används i regeringens skrivelse. Skatteutgifter som inte har beräknats anges med "-". Negativa belopp innebär att skatteutgiften är en s.k. skattesanktion.

Källa: Regeringens skrivelse 2022/23:98.

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri-verksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89). För området bostadsmarknad är målet även långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:116).

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:76).

3 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

3.1 Mål för området

Se avsnitt 2.4

3.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De resultatindikatorer och bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom denna del av utgiftsområdet är följande:

- antal antagna översiktsplaner
- antal antagna detaljplaner
- handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten
- antal kommuner som integrerar stadsgröniska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter
- otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet
- produktionskostnader för bostäder
- genomsnittlig energiprestanda
- antal färdigställda och påbörjade bostäder i förhållande till befolkningsutvecklingen
- kommunala bedömningar av läget på bostadsmarknaden
- andel hushåll med trångboddhet och ansträngd boendeekonomi.

Den nya indikatorn andel hushåll med trångboddhet och ansträngd boendeekonomi kompletterar indikatorn kommunala bedömningarna av läget på bostadsmarknaden i åskådliggörandet av hushåll vars efterfrågan på bostäder inte möts av ett utbud som motsvarar behoven.

3.3 Resultatredovisning

3.3.1 Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling

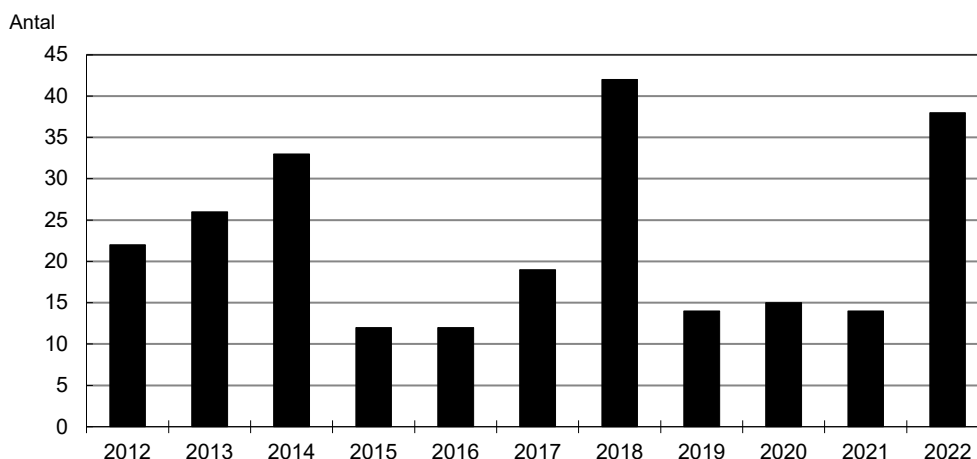
I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att underlätta bostadsbyggande och ekonomisk utveckling samt främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser genom samhällsbyggnadsprocessen. Som resultatindikatorer används dels antalet antagna översiktsplaner och detaljplaner, dels handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten. De förstnämnda indikatorerna har valts för att de kan antas visa på en förändrad mark- och vattenanvändning i kommuner, som bl.a. är viktig för ekonomisk aktivitet och utveckling. Vidare anger en aktuell översiktsplan inriktningen för kommunens långsiktiga utveckling av den fysiska miljön och ger därigenom förutsättningar för en god hushållning med naturresurser. Handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten har valts som resultatindikator eftersom de speglar möjligheten att ändra och säkra markens indelning i fastigheter, vilket är en förutsättning för ekonomisk utveckling. Därutöver redovisas

även handläggningstider i plan- och byggprocessen och resultat från Lantmäteriets inskrivningsverksamhet.

Antal antagna kommunomfattande översiktsplaner har ökat

År 2022 antog 38 kommuner nya översiktsplaner som fått laga kraft. Det är en ökning jämfört med föregående år, se diagram 3.1. Den långsiktiga trenden är att antalet antagna översiktsplaner är som lägst i mitten av kommunfullmäktiges mandatperiod.

Diagram 3.1 Antal antagna översiktsplaner

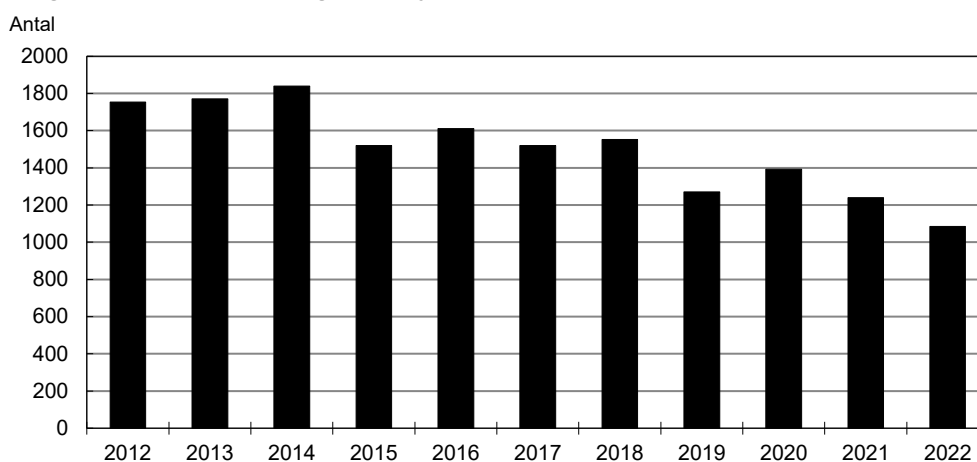

Källa: Boverket.

Antal antagna detaljplaner minskar

År 2022 antogs knappt 1 100 detaljplaner i kommunerna vilket är en minskning jämfört med 2021 och den lägsta noteringen sedan Boverket började samla in statistiken, se diagram 3.2. Några troliga bidragande faktorer till minskningen 2022 kan vara det ekonomiska läget i landet i kombination med de senaste årens pandemi och att det var valår. Av de antagna detaljplanerna var knappt 800 nya detaljplaner och övriga var ändring eller upphävande av befintliga.

Diagram 3.2 Antal antagna detaljplaner

Källa: Boverket.

Antal bygglov och anmälningar minskar

Antalet beviljade bygglov ger bl.a. en indikation på byggverksamheten som är en del av målet om att underlätta ekonomisk utveckling. Av Boverkets plan- och byggenkät framgår att det 2022 beviljades omkring 71 400 ansökningar om bygglov, vilket är en minskning jämfört med 2021 då 81 200 bygglov beviljades. Av de beviljade bygglovsansökningarna avsåg ca 12 000 ärenden nybyggnad av permanenta bostadshus vilket var en ökning jämfört med föregående år då motsvarande siffra var 11 500.

Under 2021 gjordes ca 12 200 anmälningar som avsåg bygglovsbefriade åtgärder, varav 1 310 ärenden avsåg komplementbostadshus. Detta är en minskning jämfört med föregående år då motsvarande siffra var 17 100 respektive 1 790.

Vissa handläggningstider i plan- och byggprocessen ökar något

Handläggningstiderna för överklagade planer till de fem mark- och miljödomstolarna har under perioden 2019–2022 och mellan domstolarna varierat mellan 4,5–8 månader. Under 2021 prövades 326 överklagade planärenden av de fem mark- och miljödomstolarna, vilket är färre än under 2020. Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda mål om överklagade planer var 6 månader under 2022. Den genomsnittliga handläggningstiden hos mark- och miljööverdomstolen för avgjorda mål om överklagade planer var 5,5 månader under 2022.

Länsstyrelserna har två inriktningsmål för handläggningstider för lov och förhandsbesked. Det första inriktningsmålet innebär att 75 procent av alla ärendena ska vara avgjorda inom 105 dagar och 90 procent inom 150 dagar. Det var 11 av 21 länsstyrelser som nådde den första delen av målet 2022, vilket är en förbättring jämfört med 2021, då 9 länsstyrelser nådde målet. Den andra delen av målet nåddes även det av 11 av 21 länsstyrelser, vilket är på samma nivå som 2021. Det andra inriktningsmålet innebär att 75 procent av ärenden som avser bygglov för bostäder ska vara avgjorda inom 80 dagar och 90 procent vara avgjorda inom 120 dagar. Det var 11 av 21 länsstyrelser som uppfyllde den första delen av målet 2022, vilket är en försämring jämfört med 2021, då 12 länsstyrelser nådde målet. Den andra delen av målet uppfylldes av 16 av 21 länsstyrelser, vilket är en förbättring jämfört med 2021, då 14 län nådde målet.

Den genomsnittliga handläggningstiden för avgjorda ärenden om överklagade lov och förhandsbesked varierar stort mellan länsstyrelserna. Den genomsnittliga viktade handläggningstiden under 2022, i riket, var 110 dagar, vilket är en ökning med 7 dagar jämfört med 2021. Avseende överklagade bygglov för bostäder var 2022 motsvarande siffra för riket 65 dagar, vilket är en ökning med 3 dagar jämfört med 2021.

Den genomsnittliga handläggningstiden för mål om lov och förhandsbesked hos de fem mark- och miljödomstolarna var 4,4 månader under 2022, vilket är en liten ökning jämfört med de senaste fyra åren då den legat mellan 3,9 och 4,1 månader. Den genomsnittliga handläggningstiden hos mark- och miljööverdomstolen har ökat stegvis de senaste fyra åren från 2,8 månader 2018 till 4,6 månader 2022.

Inflödet av ärenden inom fastighetsbildningsverksamheten har minskat och handläggningstiderna har ökat

Under 2022 minskade efterfrågan på fastighetsbildningsåtgärder, vilket speglas i antalet inkomna ärenden till Lantmäteriet. Inflödet av nya ärenden minskade med 6,5 procent under 2022 jämfört med 2021. Myndigheten har bedömt att denna minskning beror på det rådande omvärldsläget med bl.a. hög inflation och höjda räntor på bolån.

Lantmäteriets ärenden följs upp i sju olika ärendekategorier. Under 2022 ökade de genomsnittliga handläggningstiderna för ärendekategorierna Infrastruktur och Kommersiell och offentlig mark- och fastighetsutveckling, se tabell 3.1. De genomsnittliga handläggningstiderna är dock kortare 2022 än de var 2016. Jämfört med 2021 har den genomsnittliga handläggningstiden ökat även i resterande fem ärendekategorier. Under 2022 har Lantmäteriet avslutat ärenden som varit pausade under pandemin vilket kan vara en bidragande orsak till att den genomsnittliga handläggningstiden har ökat.

Tabell 3.1 Genomsnittlig handläggningstid hos Lantmäteriet

Veckor	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kommersiell och offentlig mark- och fastighetsutveckling	58	52	57	62	53	40	50
Infrastruktur	156	143	122	123	104	100	110

Källa: Lantmäteriet.

Andelen överklagade ärenden och fakturor är i viss mån ett mått på kvaliteten i ärendena, och ger en indikation på om arbetet med att korta handläggningstiderna kan ske med bibehållen kvalitet i avgörandena. Under 2022 ökade andelen överklagade ärenden. Däremot sjönk andelen återförvisade ärenden hos Lantmäteriet. Andelen överklagade fakturor minskade under 2022, om än marginellt.

Inflödet av inskrivningsärenden har minskat

Antalet inskrivningsärenden minskade med 11 procent och antalet beslut i inskrivningsärenden minskade med 12 procent under 2022 jämfört med föregående år. Minskningen har skett inom samtliga ärendekategorier och bedöms bero på höjd styrränta och hög inflation vilket i sin tur minskar viljan att sälja och köpa fastigheter. Inskrivningsverksamheten har en stabil genomsnittlig handläggningstid och var 10 dagar under 2022.

Ökad användning av geodata och stort intresse för den nationella geodataplattformen

Samhällsbyggnadsprocessen bidrar till att underlätta ekonomisk utveckling och främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser. En förutsättning för en effektiv och ändamålsenlig samhällsbyggnadsprocess är att den tar vara på digitaliseringens möjligheter samt att aktuell och korrekt information om Sveriges geografi och fastigheter används.

Lantmäteriet tillhandahåller information om Sveriges geografi och fastigheter, s.k. geodata, till allmänheten, den offentliga sektorn och näringslivet. Geodata utgör ofta basen i appar, e-tjänster och handläggningsstöd, vilket innebär att de flesta använder geodata dagligen, både privat och i yrkeslivet. Mellan 2021 och 2022 ökade användningen av Lantmäteriets geodata med 9 procent. Det är främst privatpersoners användning som bidragit till ökningen vilket bedöms bero på att det blivit enklare att nå informationen via appar och e-tjänster för mobiltelefoner. Under 2022 har användningen av fastighetsinformationen inte ökat i omfattning vilket bedöms bero på det stigande ränteläget och en allmän oro på bostadsmarknaden.

Inom ramen för regeringens arbete med en digital samhällsbyggnadsprocess har Lantmäteriet etablerat en nationell geodataplattform, vilket är en digital infrastruktur för att tillgängliggöra informationsmängder (dataset) i samhällsbyggnadsprocessen. Den nationella geodataplattformen kan i dagsläget hantera två dataset, digitala detaljplaner och byggnadsinformation. Intresset för att hämta geodata via plattformen är

stort, vilket bl.a. visas genom att antalet anslutna konsumenter har ökat från 175 under 2021 till 423 under 2022. Sedan den 1 januari 2022 ska kommunerna utforma digitala detaljplaner och i dagsläget kan över 2700 nya och äldre detaljplaner, som följer den nationella specifikationen, nås via den nationella geodataplattformen. Av landets 290 kommuner har 227 tecknat avtal med Lantmäteriet för att kunna publicera sina detaljplaner i plattformen och 83 av dessa har påbörjat publicering.

Regeringen har i februari 2023 beslutat om ändringar i plan- och byggförordningen som innebär att de översikts- och regionplaner som påbörjas efter den 1 januari 2027 ska utformas så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt.

Flera riksintresseanspråk har omprövats

Att utpeka områden av riksintresse är en möjlighet för staten att påverka och bevaka intressen av särskild nationell betydelse inom samhällsplaneringen. När riksintresse-systemet infördes var avsikten att endast få och unika områden skulle komma i fråga för utpekande. Med tiden har både antalet områden av riksintresse och storleken på dessa områden ökat kraftigt. Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket har bedömt att deras riksintresseanspråk är i behov av en översyn (Boverkets rapport 2021:14). Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet har via uppdrag i sina regleringsbrev från regeringen under 2022 omprövat ett urval av riksintressen för naturvården respektive kulturmiljövården som brister avseende aktualitet eller utbredning. Riksantikvarieämbetet har omprövat 358 riksintresseobjekt där 11 anspråk avståtts och 71 anspråk reviderats. Resterande behålls i befintligt skick. Under perioden 2017–2022 har därmed 39 anspråk avståtts. Naturvårdsverket har omprövat 101 riksintresseanspråk som resulterade i minskad areal för 53 riksintresseanspråk och att fyra anspråk upphävts. För samtliga reviderade riksintresseanspråk för naturvården har värdebeskrivningarna aktualiserats.

3.3.2 Goda och hållbara livsmiljöer

I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö, där en långsiktigt god hushållning med naturresurser främjas. Målet bedöms bl.a. utifrån resultatindikatorn andel av befolkningen med mindre än 1 km till skyddad natur. Resultatindikatorn har valts eftersom den speglar både miljömässiga och sociala aspekter av livsmiljön. För att beskriva utvecklingen av sociala värden i den byggda miljön används indikatorn upplevd otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet.

De nationella målen för utanförskap, jämställdhet, folkhälso- respektive funktionshinderpolitiken liksom det riksdagsbundna målet för arkitektur, form och design samt miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö är också viktiga utgångspunkter för arbetet med goda och hållbara livsmiljöer (se utg.omr. 13, utg.omr. 9, utg.omr. 17 och utg.omr. 20).

Kommuner som integrerar stadsgrönka och ekosystemtjänster i planeringsunderlagen

Kommunernas arbete med att integrera stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer har följts upp i Naturvårdsverkets rapport Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2023 (Naturvårdsverkets rapport 7096). Under 2022 har Boverket publicerat ett verktyg för ekosystemtjänstanalys och bidragit till uppdateringen av föreningen C/O Citys vägledning Ekosystemtjänster i stadsplaneringen. Upphandlingsmyndigheten har tillsammans med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut tagit fram en webbaserad vägledning som hjälper användaren att

undersöka om det behövs en anpassning till ett förändrat klimat av aktuella inköp och upphandlingar. Dessa åtgärder har genomförts för att öka kunskapen om hur integreringen kan ske i exempelvis den fysiska planeringen. Naturvårdsverket bedömer att de tidigare insatserna som syftade till att öka kunskapen om ekosystemtjänster har fått genomslag i kommunala översiktsplaner enligt resultatet från miljömålsenkäten 2021. Myndigheten menar vidare att satsningarna under 2022 förväntas bidra till att öka kunskapen hos olika aktörer.

Den upplevda otryggheten utomhus minskar något

Människors upplevda trygghet eller otrygghet utomhus i det egna bostadsområdet bedöms ge en relativt god bild av de många skiftande faktorer som tillsammans beskriver den sociala hållbarheten i boendemiljön. Enligt Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning (rapport 2022:9) uppgick andelen personer i åldrarna 16 till 84 år som känner sig otrygga vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet till 27 procent 2022, vilket var en liten minskning jämfört med 2021 (28 procent) och en lägre nivå än mellan 2016–2019.

Kvinnor upplever otrygghet i betydligt högre utsträckning än män, 35 procent jämfört med 18 procent, och andelen otrygga människor är även högre i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med övriga områden. Andelen otrygga personer är högre i de yngsta och äldsta åldersgrupperna jämfört med andelen i medelåldern (35–54 år). I alla åldersgrupper upplever kvinnor mer otrygghet än män.

I syfte att stärka trygghet, attraktivitet och det lokala näringslivet har regeringen tillsatt en utredning som bl.a. har i uppdrag att analysera i vilken omfattning samverkan bör vara obligatorisk mellan det offentliga och fastighetsägare (dir. 2023:99).

Trygghetsfrågor respektive trygghetsfrågor i områden där utanförskapet är stort behandlas även inom utgiftsområdena 4 Rättsväsendet och 13 Integration och jämställdhet.

Stadsmiljöavtalen

Stadsmiljöavtalen syftar till att främja hållbara stadsmiljöer genom att skapa förutsättningar för åtgärder i städer som leder till en ökad andel persontransporter med kollektivtrafik, cykel, eller till hållbara godstransporter. Under 2022 beviljades stöd för 56 åtgärder, fördelade på 23 avtal, varav 15 tillkommit genom ordinarie avtal och 8 genom den tillfälliga förstärkningen med fokus på cykelåtgärder som beslutades av riksdagen efter förslag i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 22, bet. 2021/22:CU1, rskr. 2021/22:79). Det beviljade stödet uppgick till knappt 2,4 miljarder, varav cirka 17 miljoner kronor avsåg kollektivtrafikåtgärder, 225 miljoner kronor cykelåtgärder och drygt 2,1 miljarder kronor kombinerade kollektiv- och cykeltrafikåtgärder. Det utbetalade stödet uppgick 2022 till ca 654 miljoner kronor, varav 111 miljoner kronor var hänförliga till den tillfälliga cykelsatsningen.

I merparten av de projekt som hittills slutredovisats och utvärderats har en minskning av personbilstrafiken kunnat påvisas som en följd av de vidtagna åtgärderna. För de stadsmiljöavtal som beslutades 2022 uppskattas minskningen av utsläppen av växthusgaser från trafiken uppgå till omkring 3 640 ton per år. För de stödåtgärder som slutrapporterats under 2022 beräknas minskningen av utsläppen av växthusgaser från biltrafiken med 4 500 ton per år. Minskad personbilstrafik bidrar till bättre luftkvalitet genom framför allt färre slitagepartiklar.

Stadsmiljöavtalen behandlas även inom utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Rådet för hållbara städer

Rådet för hållbara städer har i uppdrag att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer och samhällen. Regeringen gav under 2022 Rådet för hållbara städer ett förlängt och ändrat uppdrag, som bl.a. innebär att rådet ska skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030 kan uppnås och att rådet ska utveckla webbplatsen www.hallbarstad.se till en plattform för aktuell samlad information om kunskapsstöd och möjligheter till finansiering för utveckling av hållbara städer och samhällen. Dessutom ska rådet stödja de kommuner som berörs av större industri-etableringar och industriexpansioner i Norrbottens och Västerbottens län avseende hållbart samhällsbyggande och gestaltad livsmiljö.

Ett antal av myndigheterna i rådet har under 2022 genomfört den gemensamma aktiviteten Visioner i norr, tillsammans med sex kommuner i Västerbottens län och Norrbottens län med syftet att undersöka nya vägar framåt i skapandet av hållbar samhällsutveckling.

3.3.3 Hållbarhet i byggande och förvaltning

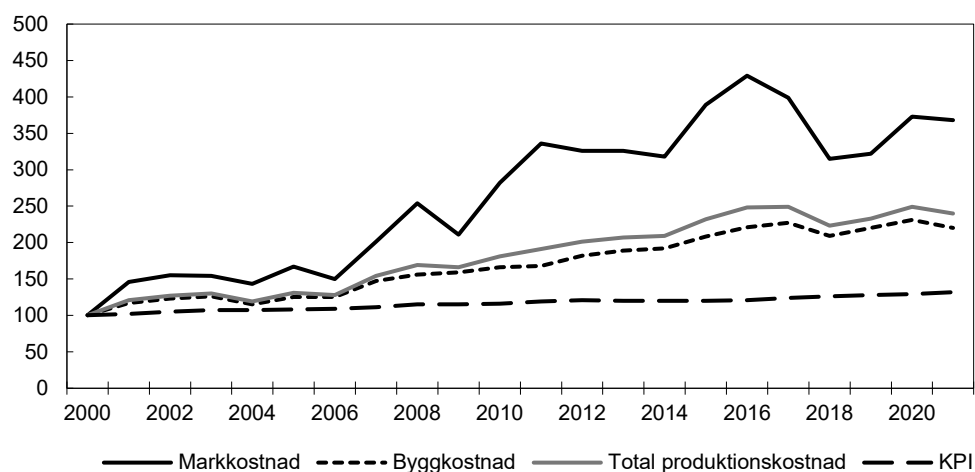
I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi inom byggandet. Den del av målet som handlar om långsiktig hållbarhet i byggandet redovisas utifrån resultatindikatorn produktionskostnader för bostäder, och den del av målet som handlar om god hushållning med energi redovisas utifrån indikatorn genomsnittlig energiprestanda.

Byggsektorn behöver effektiviseras

En väl fungerande och effektiv byggsektor ger förutsättningar för en hållbar bostadsmarknad. En effektiv byggsektor kännetecknas bl.a. av en väl fungerande konkurrens. Kostnadsutvecklingen i byggsektorn påverkas av många faktorer. Produktionskostnaderna, som utgörs av byggkostnader och markkostnader, har över tid ökat markant mer än konsumentprisindex (KPI) i Sverige, se diagram 3.3. Detta kan vara en indikation på att marknaden inte är effektiv eller på strukturella problem. En liknande utveckling av produktionskostnaderna kan ses i Sveriges grannländer.

Diagram 3.3 Index för produktionskostnad per lägenhetsarea i riket för nybyggda flerbostadshus

Nettokostnad 2000–2021

Anm.: KPI står för konsumentprisindex och syftar till att mäta prisutvecklingen för hela den privata konsumtionen.
Källa: Statistiska centralbyrån.

Mark- och byggkostnaden ökade med ca 270 respektive 120 procent under perioden 2000–2021 samtidigt som den totala produktionskostnaden ökade med 140 procent. Byggkostnaden utgjorde 2021 ca 80 procent av den genomsnittliga totala produktionskostnaden. Det ekonomiska läget, bland annat till följd av pandemin och nu senast Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, med hög inflation och höjda räntor har lett till ökade byggkostnader under det senaste året. Den långa tiden med kostnadsökningar indikerar dock att det finns konkurrensproblem inom byggsektorn.

Sedan 2019 genomför Boverket en översyn av myndighetens bygg- och konstruktionsregler. Översynen syftar till att skapa ett förenklat och konsekvent regelverk med en, så långt det är möjligt, genomgående likriktad struktur och detaljeringsgrad, och därmed bidra till ett snabbare och mer kostnadseffektivt byggande. Boverket har arbetat för att de olika kraven i byggreglerna ska regleras i separata författningar. I mars 2023 skickade myndigheten ut förslag till nya föreskrifter om säkerhet vid användning av byggnader och föreskrifter om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö samt hushållning med vatten och avfall. Remisstiden har pågått fram till den 25 augusti 2023 och föreskrifterna planeras träda i kraft den 1 juli 2024.

Boverket har sedan 2018 bedrivit arbete med att förebygga fel, brister och skador inom byggbranschen. Mellan 2021 och 2022 har Boverket och Upphandlingsmyndigheten haft ett gemensamt uppdrag i syfte att utveckla stöd för att främja att sociala hänsyn tas vid upphandling inom bygg- och anläggningssektorn (Fi2021/03043). Uppdraget resulterade i att det nu finns stöd för socialt hållbar upphandling på Upphandlingsmyndighetens webbplats. I juni 2022 fick Boverket vidare i uppdrag att bl.a. utreda, och i den utsträckning det bedöms lämpligt, vidta åtgärder för att förebygga och motverka arbetslivskriminalitet inom byggsektorn och vidta åtgärder i syfte att minska förekomsten av fel, brister och skador (Fi2022/02180). Boverket redovisade uppdraget i december 2022 och konstaterade att det krävs ett långsiktigt arbete för att kunna följa utvecklingen och sätta in förebyggande åtgärder. Myndigheten konstaterar också att det finns synergieffekter mellan att motverka byggfel, fusk och arbetslivskriminalitet. (LI2023/00053). För vidare läsning om arbetslivskriminalitet se utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Byggsektorns klimatpåverkan är betydande men minskar

Boverket publicerar miljöindikatorer som visar bygg- och fastighetssektorns miljöpåverkan i Sverige ur ett livscykelperspektiv. Sektorn har en betydande miljöpåverkan som består av t.ex. utsläpp av växthusgaser, energianvändning och avfall. Dessutom bidrar sektorn till miljöpåverkan i andra länder genom import av byggprodukter.

Utsläppen av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn uppgick till 9,8 miljoner ton 2020, vilket motsvarade 21 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Läger man till utsläppen från importvaror uppgår de totala utsläppen av växthusgaser till 15,9 miljoner ton 2020. Av de totala utsläppen (inhemska och import) från sektorn står nybyggnad för knappt 20 procent 2020, uppvärmning för 25 procent och fastighetsförvaltning (inkl. renovering, om- och tillbyggnad och övrig fastighetsförvaltning) för 55 procent. Under perioden 2008–2020, om både inhemska produktion och import läggs ihop, visar utvecklingen av indikatorerna på minskade växthusgas- och kväveoxidutsläpp och minskad användning av hälsofarliga kemikalier. Däremot ökade partikelutsläppen, den totala energianvändningen och användningen av miljöfarliga kemikalier. Under samma period ökade sysselsättningen och förädlingsvärden kopplade till bygg- och fastighetssektorn med 22 respektive 27 procent.

Den 1 januari 2022 infördes krav på klimatdeklaration för byggnader, vilket innebär att byggherren ska upprätta och lämna in en klimatdeklaration till Boverket som

speglar den klimatpåverkan som uppstår vid uppförandet av byggnaden. För att underlätta införandet av klimatdeklarationer har Boverket utvecklat en handbok och en webbutbildning. Boverket och Upphandlingsmyndigheten har utarbetat hållbarhetskriterier och upphandlingsstöd i syfte att underlätta för beställare och byggherrar att ställa krav på minskad miljö- och klimatpåverkan ur ett livscykel-perspektiv vid byggande. Boverket har vidare haft i uppdrag att utreda hur gränsvärden för klimatpåverkan från byggnader kan införas tidigare än 2027. Myndigheten har lämnat författningsförslag som innebär att gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan kan införas tidigast den 1 juli 2025 i reglerna om klimatdeklarationer för byggnader. En klimatdeklaration som omfattar hela byggnadens livscykel föreslås från den 1 januari 2027 (LI2023/02459). Under 2022 fick Boverket i uppdrag av regeringen att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn som ska bidra till att Sveriges miljö- och klimatmål nås (Fi2019/01146 och Fi2022/00506). Boverket ska bl.a. kartlägga hur återanvändning och återvinning fungerar i dag och föreslå åtgärder för att främja cirkulärt byggande. Uppdraget ska redovisas senast den 20 december 2024. För vidare läsning se även utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur.

Trenden med förbättrad energiprestanda i byggnadsbeståndet fortsätter

Uppvärmning står för majoriteten av energianvändningen i bygg och fastighetssektorn. Totalt sett stod uppvärmning för 73 procent av den totala energianvändningen, nybyggnad stod för 7 procent och fastighetsförvaltning (inklusive renovering, om- och tillbyggnad samt övrig fastighetsförvaltning stod för 20 procent under 2020. Utvecklingen av byggnadsbeståndets energiprestanda visar att energianvändningen för uppvärmning, varmvatten och fastighetsdrift i byggnader blir alltmer effektiv, se tabell 3.2.

Tabell 3.2 Genomsnittlig energiprestanda per registreringsår (kWh/m²) ackumulerat

Byggnadskategori	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
En- och tvåbostadshus	115	113	111	110	109	108	107	102	101	95	92
Flerbostadshus	146	145	144	143	142	141	136	125	125	126	124
Lokalbyggnader	156	154	152	150	150	146	143	124	124	119	118

Anm.: Beräkningsmetoden för energiprestanda utgår från den metod som används före den 1 januari 2019 i hela tabellen för att kunna göra jämförelser bakåt i tiden.

Källa: Boverkets energideklarationsregister.

Stöd för energieffektivisering i flerbostadshus

Mellan den 1 oktober och den 31 december 2021 fanns möjlighet att söka stöd för energieffektivisering i flerbostadshus. Fram t.o.m. den 30 december 2022 hade 1 557 ansökningar beviljats stöd om sammanlagt 2 265 miljoner kronor.

3.3.4 En väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling

I detta avsnitt redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att underlätta bostadsbyggande och ekonomisk utveckling samt till målet om att skapa långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven. Förändringar i bostadsbyggandet redovisas utifrån indikatorerna färdigställda och påbörjade bostäder i förhållande till befolkningsutvecklingen. De kommunala bedömningarna av bostadsmarknaden visar kommunernas uppfattningar om hur väl bostadsmarknaden fungerar över hela landet, hur efterfrågan på bostäder ser ut och hur väl utbudet svarar mot behoven.

Flera faktorer påverkar bostadsbyggandet och utvecklingen på bostadsmarknaderna. Kommunernas agerande och omvärldsfaktorer, t.ex. den allmänna ekonomiska utvecklingen, gör att effekterna av statliga insatser är svåra att bedöma.

Byggtakten bromsade in kraftigt under 2022 och byggbehovet är fortsatt stort

Påbörjade bostäder

Enligt Boverket påbörjades byggandet av ca 60 000 bostäder under 2022, vilket är en minskning med ca 17 procent jämfört med föregående år. Boverkets prognos för 2023 visar att byggtakten kommer att fortsätta minska kraftigt till följd av en svagare bostadsmarknad i kombination med höga produktions- och finansieringskostnader. Boverket prognosticerar att ca 27 000 bostäder kommer att påbörjas under 2023, se tabell 3.3.

Tabell 3.3 Påbörjade bostäder och befolkningsökning

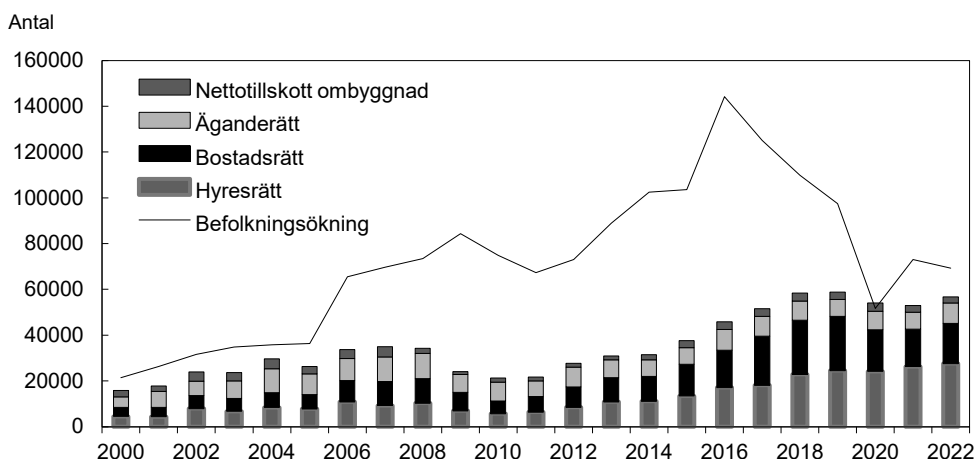
Antal	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Flerbostadshus	37 200	48 300	50 900	42 100	38 200	44 400	55 400	43 500	19 500
Småhus	11 000	13 000	12 900	11 200	10 900	11 100	13 600	13 500	6 000
Total nybyggnad	48 200	61 300	63 800	53 300	49 100	55 500	69 000	57 000	25 500
Nettotillskott genom ombyggnad	3 500	4 000	4 700	3 000	3 200	2 900	2 750	3 000	1 500
Totalt påbörjade bostäder	51 700	65 300	68 500	56 300	52 300	58 400	71 750	60 000	27 000
Befolkningsökning	103 700	144 100	125 100	109 900	97 400	51 700	73 000	69 200	60 100

Anm.: Statistiken över påbörjade bostäder 2015–2021 är från Statistiska centralbyrån. Eftersom det finns en stor eftersläpning i rapporteringen redovisas för åren 2022 och 2023 Boverkets prognos över antalet påbörjade bostäder. Statistik över befolkningsökningen 2023 är Statistiska centralbyråns prognos.

Källa: Boverket och Statistiska centralbyrån.

Färdigställda bostäder

I diagram 3.4 redovisas tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen. Under 2022 färdigställdes ca 57 000 bostäder genom ny- och ombyggnation, vilket var ca 7 procent fler än 2021. Både antalet färdigställda bostadsrätter och hyresrätter ökade jämfört med året innan. Av de nya bostäderna i flerbostadshus var ca 65 procent hyresrätter och 35 procent bostadsrätter. Sammantaget ökade antalet färdigställda bostäder något under 2022, samtidigt som befolkningen fortsatte att öka, om än i något långsammare takt än föregående år. Gapet mellan nytillskott av bostäder och behovet av nya bostäder, mätt som befolkningsökning, minskade därmed något under 2022.

Diagram 3.4 Totalt tillskott av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen

Källa: Statistiska centralbyrån.

Byggbehovet är fortsatt stort

Boverket uppskattar det sammanlagda behovet av nya bostäder fram t.o.m. 2030 till ca 536 000 dvs. ca 67 000 bostäder årligen, relativt jämnt fördelat över perioden. Det har under ett par års tid byggts i en takt som svarat mot den framtida förväntade befolkningsökningen och för att kompensera för det latenta underskottet av bostäder. Då Boverkets beräkning utgår från antalet färdigställda bostäder återspeglas inte det rådande konjunkturläget med en kraftig nedgång i antalet påbörjade bostäder i årets prognos.

Boverkets tidigare regionala byggbehovsprognos från december 2021 visar att 73 procent av bostäderna behöver byggas i de tre storstadsregionerna Stockholm-Uppsala, Göteborg och Malmö-Lund. Beräkningen visar att det med hänsyn till den förväntade befolkningsutvecklingen inte behöver byggas några bostäder i 23 av landets 60 funktionella analysregioner, dvs. funktionella avgränsade arbetsmarknadsregioner med arbetspendling över kommungräns som utgångspunkt. Detta gäller i huvudsak de norra delarna av landet, Värmland och Dalarna. Vissa aspekter fångas dock inte upp av byggbehovsberäkningen. I regioner där befolkningsutvecklingen inte medför behov av nya bostäder kan det t.ex. behöva byggas bostäder som är anpassade till en åldrande befolkning. Inte heller lokal efterfrågan på nya bostäder till följd av stora företags-etableringar och företagsexpansioner synliggörs i byggbehovsberäkningen. Det lokala behovet av nya bostäder är särskilt stort runt de stora företagsetableringarna och företagsexpansionerna i Norrbottens och Västerbottens län.

Investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande är under avveckling

Möjligheten att söka investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande infördes 2016 och avvecklades efter riksdagens beslut om statens budget för 2023. Stödet ska dock kunna utbetalas för alla ansökningar som har beviljats före den 31 december 2022.

År 2016–2022 beviljades ca 24 miljarder kronor i investeringsstöd till mer än 1 600 projekt, motsvarande sammanlagt närmare 66 000 bostäder, varav 88 procent hyresbostäder och resten bostäder för studerande. Från det att stödet infördes fram t.o.m. den 31 juli 2023 hade 18,1 miljarder kronor betalats ut för ca 51 300 färdigställda bostäder, se tabell 3.4. Av dessa var ca 44 200 hyresbostäder och ca 7 000 bostäder för studerande.

Tabell 3.4 Antal bostäder, beviljat och utbetalat belopp för investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande

År	Beviljat		Utbetalat	
	Antal bostäder	Miljarder kronor	Antal bostäder	Miljarder kronor
2016	8	0,003	0	0
2017	8 920	2,5	2 148	0,5
2018	9 347	3,4	4 238	1,3
2019	6 656	2,4	5 278	1,6
2020	11 274	4,2	6 533	2,3
2021	14 080	5,5	10 349	3,7
2022	15 675	5,7	14 501	5,2
2023	0	0	8 237	3,3
Totalt	65 960	24	51 284	18,1

Anm.: Siffrorna för 2023 avser beviljade och utbetalda belopp t.o.m. den 31 september.

Källa: Boverket.

Av de ansökningar som beviljades 2022 avsåg drygt 10 procent uppförande av bostäder i de tre storstadsregionerna, vilket motsvarade drygt 12 procent av det totalt beviljade stödbeloppet och knappt 11 procent av bostäderna. Av de beviljade ansökningarna avsåg 2,2 procent, motsvarande 2,3 procent av det totalt beviljade beloppet och 2,0 procent av bostäderna, projekt i Stockholmsnära kommuner (dvs. kommuner som gränsar mot Stockholmsregionen). Knappt 47 procent av de beviljade ansökningarna avsåg projekt i övriga kommuner med hög och varaktig befolkningstillväxt och övriga stora kommuner. Dessa projekt omfattade knappt 59 procent av det beviljade beloppet och mer än 60 procent av bostäderna. Nästan 41 procent av de beviljade ansökningarna avsåg projekt i övriga landet, motsvarande närmare 27 procent av det totalt beviljade beloppet och nästan 27 procent av antalet bostäder.

Antalet nya utfärdade kreditgarantier för lån till bostadsbyggande har minskat men det utestående garanterade beloppet har ökat

Kreditgarantierna för lån till bostadsbyggande syftar till att främja byggandet av fler bostäder genom att öka finansieringsmöjligheterna för byggherrar. Kreditgarantier lämnas av Boverket för lån avseende nybyggnad och anordnande av bostäder, både under byggtiden och efter färdigställande, till kreditinstitut som har ramavtal med myndigheten. Under 2022 beviljades totalt 60 nya garantier, omfattande drygt 2 300 lägenheter, varav de flesta avsåg garantier under byggtiden. Det var en minskning jämfört med 2021, då totalt 69 nya kreditgarantier för närmare 2 700 lägenheter ställdes ut. Boverket får ställa ut kreditgarantier, inklusive tidigare utfärdade garantier, för ett belopp om högst 8 miljarder kronor. Vid utgången av 2022 var det utestående garanterade beloppet närmare 5,6 miljarder kronor med ett maximalt garanterat belopp om drygt 7,1 miljarder kronor. Vid utgången av 2021 var det utestående garanterade beloppet knappt 4,4 miljarder kronor och det maximalt garanterade beloppet knappt 6,7 miljarder kronor. Det har därmed under 2022 skett en ökning i det utestående garanterade beloppet.

Insatser för att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt

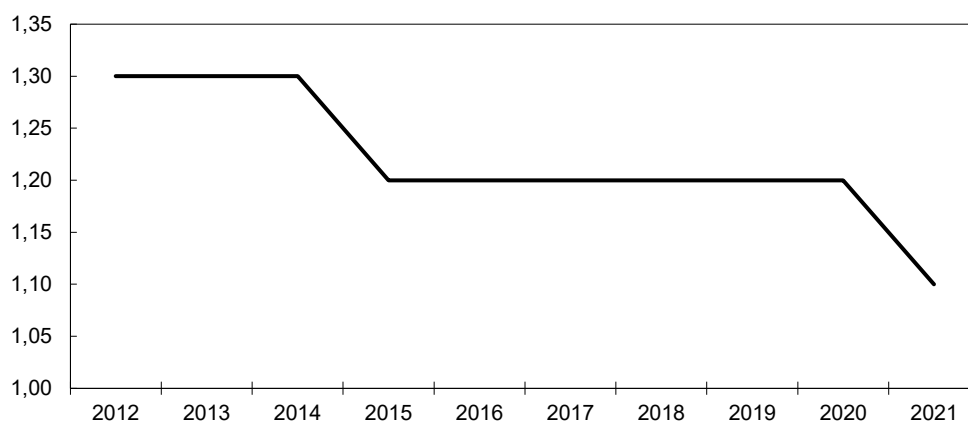
Boverket och länsstyrelserna har till uppgift att stödja och följa kommunernas arbete med bostadsförsörjningsfrågor. Boverket gör årligen uppföljning av läget på bostadsmarknaden genom bostadsmarknadsenkäten (BME). BME är en sammanställning av kommunernas egna bedömningar av det aktuella läget på bostadsmarknaden. I BME 2023 uppger 180 kommuner underskott på bostäder, 97 kommuner anger balans och 12 kommuner anger överskott. Antalet kommuner

som uppger underskott har minskat med 24 kommuner sedan förra året och med 63 kommuner jämfört med 2018. Undersökningen visar dock att många hushåll har fortsatt svårt att etablera sig på bostadsmarknaden, inte minst unga och nyanlända, se vidare utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet respektive 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Knappt hälften av landets högskolekommuner bedömer att de har ett underskott på bostäder för studenter, vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Antal kommuner som rapporterat underskott på särskilt anpassade bostäder för personer med funktionsnedsättning har ökat, se vidare utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Boverket har vidtagit förberedelser inför ikraftträdandet av de ändringar i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar som beslutades av riksdagen våren 2022 och som huvudsakligen innebär att Boverket ska förse kommunerna med ett underlag som ska användas för analysen av vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Underlaget består av olika mått som beskriver hushållens boendesituation. Måtten beskriver exempelvis om hushållen har en ansträngd boendeekonomi och kan jämföras regionalt och över tid men även mellan kommuner, hushållstyper, boendeformer och åldersgrupper. Boverket har utvecklat och publicerat underlaget så att kommunerna själva kan sortera informationen. Boverket har genom seminarier spridit resultaten och visat hur de kan användas. Boverkets mått visar på aggregerad, nationell, nivå att ca 52 000 hushåll var trångbodda och samtidigt hade en ansträngd boendeekonomi under 2021. Det motsvarar 1,1 procent av hushållen, en andel som minskat något jämfört med föregående år, se diagram 3.5. Antal hushåll med en sådan boendesituation varierar över tid och mellan län. I Stockholms län har antalet hushåll i denna situation minskat det senaste året, och sett till hela mätperioden, 2012–2021, är det en minskning från 15 901 hushåll 2012 till 12 515 hushåll 2021. I Skåne och Västra Götalands län syns en liknande utveckling. Sett till hela mätperioden, 2012–2021, har antalet hushåll i denna boendesituation ökat mest i Kronoberg, Halland och Jönköpings län med 37, 25 respektive 19 procent och minskat mest i Gotland, Stockholm och Norrbottens län med 30, 21 respektive 20 procent. Utvecklingen varierar kraftigt mellan kommunerna, även inom ett och samma län.

Diagram 3.5 Andel hushåll med trångboddhet och ansträngd boendeekonomi

Procent

Källa: Boverket.

Länsstyrelserna ger kommunerna råd och information i planering av bostadsförsörjningen och verkar för att uppmärksamma kommunerna på behovet av samordning mellan kommuner i fråga om bostadsförsörjning. Samtliga län analyserar

dessutom läget på bostadsmarknaden och publicerar årligen en aktuell lägesrapport över situationen på bostadsmarknaden.

Regeringen beslutade i december 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. utreda och lämna förslag på åtgärder för att underlätta för förstagångsköpare på bostadsmarknaden (dir. 2020:125). Utredningen överlämnade den 4 april 2022 sitt betänkande Startlån till förstagångsköpare av bostad (SOU 2022:12). I betänkandet lämnas bl.a. förslag om ett startlån med syfte att få fler förstagångsköpare att klara kontantinsatsen till en ägd bostad. Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade i maj 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga en utvidgning av systemet med ägarlägenheter och införandet av en lagreglerad modell för hyrköp av bostäder (dir. 2023:62). Syftet är att göra det möjligt för fler människor att äga sitt boende och att öka mångfalden av boendeformer i Sverige.

Hysesgarantier

Boverket administrerar det statliga bidraget till kommuner för hyresgarantier som kommunerna utfärdar till hushåll som kan betala ett eget boende, men som trots det har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Under 2022 beviljade Boverket bidrag om 0,4 miljoner för 88 garantier till 11 kommuner. Det innebär en liten minskning jämfört med 2021, då det beviljade beloppet uppgick till 0,5 miljoner kronor för 89 garantier till 13 kommuner. Antalet bidragsgrundande garantier har de senaste 10 åren varierat mellan 49-226 och antalet kommuner mellan 13 och 19.

Insatser på svaga bostadsmarknader

Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Kommuner med svag bostadsmarknad kan ansöka om bidrag hos Boverket till stöd för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag i ekonomiska svårigheter och till stöd för företag som tillhandahåller bostadstjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Regelverket ändrades 2018 för att anpassa det till EU:s statsstödsregler. Avtal om stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag som beslutats enligt de tidigare reglerna fortsätter dock att gälla.

Boverket har ännu inte fått in någon ansökan om bidrag enligt förordningen (2018:111) om statsbidrag till kommuner med svag bostadsmarknad. Det har under 2022 inte skett några utbetalningar från förlängningsavtal utifrån förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. Det enda kvarvarande åtagandet är på 4,7 miljoner kronor som kan betalas ut senast den 31 december 2023.

Statens bostadsomvandling AB

Genom att förvärva och omvandla offentligt ägda och privatägda fastigheter, med främsta syfte att säkerställa bostäder till äldre, medverkar Statens Bostadsomvandling AB (Sbo) till en bostadsmarknad i balans, särskilt på orter med en svag bostadsmarknad. Under 2022 förvärvade bolaget en fastighet som omfattade 18 lägenheter.

Rådande omvärldsfaktorer påverkar investeringsmöjligheterna negativt, vilket i sin tur riskerar att störa planerade projekt. I det fall planerade utvecklingsarbeten kan slutföras uppskattar bolaget att 185 nya bostäder för äldre kan erbjudas på marknaden inom ett till tre år. Dessa nya bostäder är efterfrågade då orternas tidigare utbud inte har räckt till för efterfrågan. Sbo bedrev under 2022 verksamhet på 27 orter i totalt 25 kommuner, bl.a. i form av förstudier, ombyggnationer och omvandlingar.

Startbidrag möjliggör byggemskaper

Den 1 januari 2020 infördes möjligheten för byggemskaper som bygger bostäder för sina medlemmar att söka ett startbidrag som uppgår till högst 400 000 kronor. Boverket administrerar stödet. För år 2022 har 4 miljoner kronor varit avsatta för stödet och under året beviljades stöd till tre projekt. Samtliga byggemskaper ansökte om och fick högsta möjliga belopp, 400 000 kronor. I samtliga fall är stödmottagarna baserade på mindre orter med lågt bostadsbyggande, vilket gör att projekten även främjar landsbygdsutveckling. Efterfrågan på stödet har avtagit över tid sedan det lanserades. För att öka kännedomen om stödet genomförde Boverket två kommunikationsinsatser under året

3.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen kan konstatera att samhällsplaneringen, bostadsbyggandet och utvecklingen på bostadsmarknaderna det senaste året har påverkats kraftigt av stigande räntor, hög inflation och höga energipriser. Det har inneburit att bostadsbyggandet avtagit och hushållens köpkraft minskat.

3.4.1 Insatser har bidragit till hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling

Revideringen av riksintresseanspråk för kulturmiljövården och de uppdaterade riksintressebeskrivningar som tagits fram ger aktuella underlag som underlättar den fysiska planeringen. Regeringen bedömer att ett aktivt arbete med översyn och aktualisering av de totala riksintresseanspråken har betydelse för planering och byggande och bör fortsätta.

Det är positivt att fler kommuner har antagit nya översiktsplaner jämfört med 2021 vilket skapat bättre förutsättningar för hushållning av naturresurser och ekonomisk utveckling. Samtidigt ser regeringen med oro på att detaljplaneläggningen och antalet bygglovsbeslut minskar i kommunerna. Det är inte en önskvärd utveckling. Det gäller även de allt längre handläggningstiderna inom fastighetsbildningsverksamheten och hos domstolarna samt den stora variationen i handläggningstid hos länsstyrelserna.

Den nationella geodataplattformen har möjliggjort för kommuner och andra aktörer att ta del av detaljplaner och byggnadsinformation digitalt. Ändringarna i plan- och byggförordningen som innebär att översikts- och regionplaner som påbörjas från den 1 januari 2027 ska utformas så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt digitala är ytterligare ett viktigt steg mot en digital samhällsbyggnadsprocess, vilket bedöms kunna bidra till effektivare processer och högre måluppfyllnad.

Likåsa bedömer regeringen att översynen av Boverkets bygg- och konstruktionsregler på sikt kommer leda till snabbare och mer kostnadseffektivt byggande, med ökade möjligheter för innovation och teknisk utveckling.

Regeringen bedömer att tillgången till byggbar mark behöver öka och ledtiderna behöver bli kortare från idé till färdig byggnad för att uppnå en bättre måluppfyllelse. Det är viktigt att regelverken stöttar en effektiv och enhetlig tillämpning.

3.4.2 Insatserna för goda och hållbara livsmiljöer har bidragit till att nå målen

Rådet för hållbara städers nya uppdrag riktat mot Västerbottens och Norrbottens län har bidragit till att kommunerna i länen fått stöd i utvecklingen av sina livsmiljöer. Regeringen bedömer att åtgärder för att ge alla människor i alla delar av landet en från

social synpunkt god livsmiljö, bl.a. åtgärder inom ramen för Rådet för hållbara städer, bidragit till att nå målet för utgiftsområdet.

3.4.3 Insatserna för hållbarhet i byggande och förvaltning bidrar till högre måluppfyllelse

Införandet av krav på klimatdeklarationer och hållbarhetskriterier vid upphandling av byggtreprenader bedöms ha bidragit positivt till måluppfyllelsen samt, på sikt, även till klimatomställningen i bygg- och fastighetssektorn. Eftersom byggsektorns miljöpåverkan fortsatt är betydande är det positivt att energiprestandan i byggnadsbestånden fortsätter att förbättras. Det finns fortfarande ett behov av energieffektivisering i det äldre byggnadsbeståndet. Kommande bestämmelser i EU-direktivet om byggnaders energiprestanda (COM[2021] 802), förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om byggnaders energiprestanda (omarbetning) kommer att innebära ökade krav på energieffektivisering i både nya och befintliga byggnader.

3.4.4 Insatserna för en väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling är inte tillräckliga

Boverkets arbete för att stödja kommunerna i bostadsförsörjningsfrågor har fokuserat på de hushåll som inte har en tillfredsställande boendesituation. Det bedöms skapa bättre förutsättningar för en utveckling av ändamålsenliga lokala åtgärder och därmed bidra till att fler får sina bostadsbehov tillgodosedda. Statsbidraget till kommuner som utfärdar hyresgarantier bidrar till att fler, om än fortsatt få, hushåll ges möjlighet till eget boende.

De förvärv och omvandlingar som görs i syfte att säkerställa bostäder till äldre inom ramen för Statens Bostadsomvandling AB samt kreditgarantierna för lån till bostadsbyggande bedöms ha bidragit positivt till måluppfyllelsen. Det senare bidrar till att främja byggandet av fler bostäder genom att öka finansieringsmöjligheterna för byggherrar. Investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande är under utveckling eftersom regeringen bedömer att bostadsbristen inte kan lösas med kostsamma subventioner.

Regeringen bedömer att åtgärderna har bidragit till målet om en väl fungerande bostadsmarknad men att målet inte är uppfyllt. Det behövs fler bostäder, särskilt i vissa delar av landet och framför allt för hushåll som har svårt att få en bostad.

3.4.5 De statliga insatserna har bidragit till måluppfyllelsen av de riksdagsbundna målen

Sammantaget bedömer regeringen att vidtagna åtgärder har bidragit till de övergripande målen inom bostadspolitik. Men målen för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är inte uppnådda. För en bättre måluppfyllelse är det angeläget att öka tillgången till byggbar mark, korta ledtider inom planering och byggande, att fler hushåll kan få sina bostadsbehov tillgodosedda, att uppnå en långsiktig hållbarhet i byggandet med bättre konkurrens och att skapa goda och hållbara livsmiljöer.

3.5 Politikens inriktning

Fler ska kunna förverkliga sina boendedrömmar och människor ska kunna flytta dit arbeten finns. Det behöver byggas fler bostäder över hela landet, och det är viktigt att det finns ett utbud av olika typer av upplåtelseformer och bostäder som passar i olika skeden av livet. Människors behov och efterfrågan ska vara styrande för hur bostadsbeståndet utvecklas. Fler bostäder behövs för att underlätta för ungdomar att få sin första bostad och för att bidra till flyttkedjor samt lokal och regional utveckling.

Det är viktigt att fler ska få möjlighet att äga sitt boende. Ett ökat eget ägande innebär att fler känner ett ansvar för sitt boende och sin boendemiljö. Ett ökat eget ägande och en blandning av upplåtelseformer är viktiga faktorer för att få till stånd en positiv utveckling i bostadsområden som präglas av utanförskap. Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att föreslå en utvidgning av systemet med ägarlägenheter och en ny modell för hyrköp av bostäder (dir. 2023:62).

Sverige befinner sig i ett besvärligt ekonomiskt läge där takten på byggandet avtar till följd av omvärldsfaktorer som hög inflation och hög ränta, vilket också kraftigt försämrat förutsättningarna för bostadsbyggandet. Boverket prognostiserar att antalet färdigställda bostäder minskar markant år 2024 och de kommande åren. För att temporärt främja sysselsättningen i byggsektorn under lågkonjunkturen i svensk ekonomi föreslår regeringen att taket för rotavdraget tillfälligt höjs under 2024, se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.4. För att dessutom öka bostadsutbudet på kort sikt behöver det bli enklare att nyttja det befintliga bostadsbeståndet. En utredning har tillsatts i syfte att bl.a. främja ett bättre utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet (dir. 2023:92). Regeringen avser att återkomma med reformer på detta område. Samtidigt är det centralt att åtgärda de strukturella hinder som präglar bygg- och bostadsmarknaden för att successivt bygga i kapp det underliggande underskottet av bostäder.

Regeringen avser att genomföra åtgärder för att förenkla reglerna på bostadsmarknaden så att byggandet kan öka och mer byggbar mark ska kunna tillgängliggöras. Det bidrar till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt, vilket är viktigt för att svensk tillväxt ska öka. Det ska även genomföras reformer som ger incitament till ökat byggande. Genom långsiktigt goda och förutsägbara villkor kan viljan att investera i, samt äga och förvalta bostäder, öka. En utredning har tillsatts med uppdrag att bl.a. se över systemet med presumtionshyror (dir. 2023:92).

Villkoren för att bo, verka och leva i hela Sverige ska förbättras. Krångliga regelverk och bristande tillgång till byggbar mark hämmar bostadsmarknaden. Regeringen avser därför att genomföra omfattande regelförenklingar och tillgängliggöra mer byggbar mark, särskilt i attraktiva områden. Regeringen lägger stor vikt vid ett fungerande system för fysisk planering och tillståndsgivning där allmänintresset för bostadsbyggande tillvaratas. Tillståndsprocesserna behöver kortas, bli effektivare och mer förutsebara. Regeringen arbetar därför med att åtgärda de strukturella hindren för bostadsbyggande. Planprocesserna ska förkortas och reglerna i bl.a. plan- och bygglagen (2010:900) samt miljöbalken ska förenklas betydligt. Dessutom ska ett analysarbete när det gäller strandskyddet påbörjas.

För att öka bostadsbyggandet föreslår regeringen stöd till kommunerna för att planlägga mer byggbar mark, särskilt för småhus. För att stimulera till höjd planberedskap föreslår regeringen en bonus för nya planer för småhus till kommunerna. Regeringen föreslår även stöd för omvandlingar från t.ex. kontor till bostäder.

En väl fungerande bostadsmarknad i hela landet med tillgång till bostäder i varierande upplåtelseformer är en viktig förutsättning för människors trygghet och livskvalitet,

och för en konkurrenskraftig ekonomi och tillväxt. För att underlätta de stora företagsetableringar och -expansioner som sker i norra Sverige avser regeringen att utarbeta en strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län, i vilken bostadsförsörjning är en viktig del. Åtgärder för samhällsplanering, bostäder och byggande ska utformas för att möta utmaningar i såväl storstäder, mindre städer och tätorter som landsbygder. Regeringen avser att fasa ut stadsmiljöavtalen genom att inga nya ansökningar beviljas, för att finansiera andra satsningar i budgeten, se vidare i utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Mot bakgrund av höga energipriser och för att minska klimat- och miljöpåverkan är en fortsatt effektivisering av energianvändningen i byggnadsbeståndet ett prioriterat område. Mot bakgrund av höga produktionskostnader kan dessutom ett fortsatt arbete med omställningen till en cirkulär ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn vara viktig framöver.

För att nå en större ekonomisk trygghet för barnfamiljer med låg ekonomisk standard föreslår regeringen att det för perioden januari till juni 2024 ska betalas ut ett tillfälligt tilläggsbidrag till barnfamiljer inom bostadsbidraget, se utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

För att fortsätta implementeringen, och på sikt kunna tillgängliggöra värdefulla datamängder avgiftsfritt och därmed uppnå kraven som ställs i Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/138 av den 21 december 2022 om fastställande av en förteckning över särskilda värdefulla dataset och arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dessa föreslår regeringen att Lantmäteriet tillförs medel.

3.6 Budgetförslag

3.6.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tabell 3.5 Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

2022	Utfall	19 932	Anslagssparande	668
2023	Anslag	35 600 ¹	Utgiftsprognos	35 326
2024	Förslag	85 600		
2025	Beräknat	105 600		
2026	Beräknat	105 600		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.6 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	35 600	35 600	35 600
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	50 000	70 000	70 000
varav BP24	40 000	60 000	60 000
– Avveckling av stöd för hållbart samhällsbyggande	-40 000	-40 000	-40 000
– Temporär stimulans för omvandlingsåtgärder	20 000	25 000	25 000
– Temporär stimulans för småhusplanering	60 000	75 000	75 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	85 600	105 600	105 600

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att stimulera kommuner att anta planer som möjliggör nya områden för småhusbebyggelse ökas anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* med 60 000 000 kronor 2024. Av samma anledning beräknas anslaget ökas med 75 000 000 kronor per år 2025–2026.

För att stimulera kommuner att anta eller ändra detaljplaner som möjliggör omvandlingar från lokaler till bostäder ökas anslaget med 20 000 000 kronor 2024. Av samma anledning beräknas anslaget ökas med 25 000 000 kronor per år 2025–2026.

Stödet för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Norrbottens och Västerbottens län avvecklas för att finansiera andra reformer. Av denna anledning minskas anslaget med 40 000 000 kronor per år 2024–2030.

Regeringen föreslår att 85 600 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 105 600 000 kronor respektive 105 600 000 kronor.

3.6.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tabell 3.7 Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

2022	Utfall	884	Anslagssparande	11 616
2023	Anslag	6 500 ¹	Utgiftsprognos	5 656
2024	Förslag	12 500		
2025	Beräknat	12 500		
2026	Beräknat	12 500		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag med ekonomiska svårigheter och för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för stöd till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stöden.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.8 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	12 500	12 500	12 500
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	12 500	12 500	12 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 12 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 12 500 000 kronor respektive 12 500 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 500 000 kronor 2025–2027.

Skälen för regeringens förslag: Det är viktigt att Boverket kan bedriva sitt arbete långsiktigt, med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 500 000 kronor 2025–2027.

Tabell 3.9 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	Utfall 2022	Prognos 2023	Förslag 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027
Ingående åtaganden	4 700	4 700	12 500			
Nya åtaganden		11 100	6 000			
Infriade åtaganden		-3 300	-6 000	-6 000	-3 500	-3 000
Utestående åtaganden	4 700	12 500	12 500			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	12 500	12 500	12 500			

3.6.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tabell 3.10 Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

2022	Utfall	1 504	Anslagssparande	41 496
2023	Anslag	29 000 ¹	Utgiftsprognos	2 481
2024	Förslag	43 000		
2025	Beräknat	43 000		
2026	Beräknat	43 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier) och för utgifter för statsbidrag till byggemenskaper.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.11 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	43 000	43 000	43 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	43 000	43 000	43 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 43 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 43 000 000 kronor respektive 43 000 000 kronor.

3.6.4 1:4 Boverket

Tabell 3.12 Anslagsutveckling 1:4 Boverket

Tusental kronor

2022	Utfall	327 677	Anslagssparande	9 726
2023	Anslag	288 029 ¹	Utgiftsprognos	295 268
2024	Förslag	294 056		
2025	Beräknat	295 859 ²		
2026	Beräknat	303 622 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 283 534 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 283 528 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.13 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:4 Boverket

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	288 029	288 029	288 029
Pris- och löneomräkning ²	11 347	24 362	32 562
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-5 320	-16 532	-16 969
<i>varav BP24³</i>	<i>-5 414</i>	<i>-5 414</i>	<i>-5 414</i>
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-719	-719	-719
– Avveckling av stöd för hållbart samhällsbyggande	-1 700	-1 700	-1 700
– Generell besparing i statsförvaltningen	-2 995	-2 995	-2 995
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	294 056	295 859	303 622

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

I denna proposition föreslås att stödet för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Norrbottens och Västerbottens län avvecklas för att finansiera andra reformer. Mot bakgrund av detta bör Rådet för hållbara städers administrativa ersättning för att fördela stödet utgå och anslaget 1:4 *Boverket* minskas med 1 700 000 kronor per år 2024–2030.

Anslaget minskas med 2 995 000 kronor 2024 till följd av en generell besparing och beräknas fr.o.m. 2025 minskas med motsvarande belopp (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

Regeringen föreslår att 294 056 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Boverket* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 295 859 000 kronor respektive 303 622 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2024 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har sedan tidigare ett bemyndigande att till ett belopp om 8 000 000 000 kronor ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar som tas upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt. Regeringen bedömer att det under 2024 behövs en garantiram av samma omfattning som för 2023. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2024 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

I propositionen Tryggare bostadsrätt (prop. 2021/22:171) föreslog regeringen bl.a. att de personer som en bostadsrättsförening utser till intygsgivare ska godkännas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen avser att bemyndiga Boverket att ansvara för godkännandet av intygsgivare. Lagändringarna avseende intygsgivare träder i kraft den 1 januari 2024. Boverket har på regeringens uppdrag redovisat hur handläggningen av ärenden om godkännande av intygsgivare kan gå till och lämnat förslag på lämplig avgiftsnivå för verkets handläggning. Boverket har beräknat att kostnaden för utveckling, drift och administration av prövningen kommer uppgå till 1 400 000 kronor per år.

De kreditgarantier som Boverket administrerar är försäkringar som långgivare kan teckna för lån till nybyggnad och ändringar av bostäder och vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt. Garantierna ger långgivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Kreditgarantierna får utfärdas för

- nybyggnad och ändringar av bostäder
- avlösen av kommunala borgensåtaganden
- lån till kooperativa hyresrättsföreningar
- vissa kommunala åtaganden för boendet.

Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2020:255) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande och förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. Finansieringen av dessa garantier sker utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både statens förväntade förlust och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar. På dessa avgifter görs ett påslag för att avgifterna inte ska vara så låga att de utgör statsstöd i EU-rättslig mening.

Tabell 3.14 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Boverket

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2022	Resultat 2023	Verksam- hetens intäkter 2024	Kostnader som ska täckas 2024	Resultat 2024	Ack. resultat utgående 2024
Verksamheter där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav garantiavgifter marknadspåslag</i>		747	739			
<i>varav godkännande av intygsgivare</i>			1 400			
Verksamheter där intäkterna disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav garantiavgifter administration</i>	37 807	-644	3 798	4 765	-967	36 196

Anm.: Utöver de avgifter som redovisas i tabellen tas en avgift ut för att täcka statens förväntade förlust. Dessa avgiftsintäkter redovisas mot konto i Riksgäldskontoret.

3.6.5 1:5 Statens geotekniska institut

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:5 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

2022	Utfall	48 102	Anslagssparande	11 405
2023	Anslag	54 369 ¹	Utgiftsprognos	55 672
2024	Förslag	55 879		
2025	Beräknat	58 153 ²		
2026	Beräknat	59 647 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 55 879 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 55 879 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.16 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:5 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	54 369	54 369	54 369
Pris- och löneomräkning ²	2 459	4 772	6 291
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-949	-988	-1 013
<i>varav BP24³</i>	<i>-949</i>	<i>-949</i>	<i>-949</i>
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-381	-381	-381
– Generell besparing i statsförvaltningen	-568	-568	-568
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	55 879	58 153	59 647

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget minskas med 568 000 kronor 2024 till följd av en generell besparing och beräknas fr.o.m. 2025 minskas med motsvarande belopp (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

Regeringen föreslår att 55 879 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Statens geotekniska institut* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 58 153 000 kronor respektive 59 647 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.17 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Statens geotekniska institut

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2022	Resultat 2023	Verksam- hetens intäkter 2024	Kostnader som ska täckas 2024	Resultat 2024	Ack. resultat utgående 2024
Verksamheter där intäkterna disponeras						
Uppdragsverksamhet			6 508			

Intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten består av uppdragsverksamhet inom geoteknisk forskning, utveckling och kunskapsförmedling och rådgivning. Avgifterna disponeras av SGI. Myndighetens uppdragsverksamhet har som ekonomiskt mål att den ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader.

3.6.6 1:6 Lantmäteriet

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:6 Lantmäteriet

Tusental kronor

2022	Utfall	698 622	Anslagssparande	8 673
2023	Anslag	741 241 ¹	Utgiftsprognos	744 142
2024	Förslag	758 854		
2025	Beräknat	789 620 ²		
2026	Beräknat	809 925 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 758 449 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 758 627 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för riksgränskommissionens arbete med översyn av riksgränsen mellan Sverige och Norge samt för utgifter för bidrag till Onsala rymdobservatorium för att upprätthålla och utveckla den geodetiska infrastrukturen. Anslaget får även användas för att täcka underskottet som uppkom i samband med bolagiseringen av verksamheten Metria.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.19 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:6 Lantmäteriet

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	721 241	721 241	721 241
Pris- och löneomräkning ²	27 084	57 836	77 870
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	10 529	10 543	10 814
<i>varav BP24³</i>	<i>32 189</i>	<i>32 189</i>	<i>32 189</i>
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-544	-544	-544
– Genomförande av EU-direktiv om öppna data	40 000	40 000	40 000
– Generell besparing i statsförvaltningen	-7 267	-7 267	-7 267
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	758 854	789 620	809 925

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Medel tillförs för arbete med att anpassa de tekniska standarderna för de geografiska data som Lantmäteriet tillhandahåller och för att genomföra de it- och verksamhetsutvecklingsåtgärder som krävs för att kunna tillhandahålla myndighetens geografiska data. Detta för att uppnå kraven som ställs i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/138 av den 21 december 2022 om fastställande av en förteckning över särskilda värdefulla dataset och arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dessa. Mot denna bakgrund ökas anslaget 1:6 *Lantmäteriet* med 40 000 000 kronor per år 2024–2030.

Anslaget minskas med 7 267 000 kronor 2024 till följd av en generell besparing och beräknas fr.o.m. 2025 minskas med motsvarande belopp (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

Regeringen föreslår att 758 854 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Lantmäteriet* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 789 620 000 kronor respektive 809 925 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 3.20 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Lantmäteriet**

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2022	Resultat 2023	Verksam- hetens intäkter 2024	Kostnader som ska täckas 2024	Resultat 2024	Ack. resultat utgående 2024
Verksamheter där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav expeditionsavgifter</i>	0	0	255 000	255 000	0	0
<i>varav Samfällighets- föreningsregistret</i>	0	0	2 000	2 000	0	0
Verksamheter där intäkterna disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav fastighetsbildnings- verksamheten</i>	73 200	-43 000	1 001 700	1 043 100	-41 400	-11 200
Uppdragsverksamhet						
<i>varav pantbrevsregistreringen</i>	-11 800	-5 400	45 000	40 300	4 700	-12 500
<i>varav tjänsteexport</i>	4 600	200	60 000	59 600	400	5 200
<i>varav myndighetsuppdrag</i>	1 700	-1 400	50 200	49 900	300	600
<i>varav uppdrag i anslutning till fastighetsbildningen</i>	9 200	-4 800	40 100	43 100	-3 000	1 400
Verksamheter där intäkterna disponeras och redovisas mot anslag						
Uppdragsverksamhet						
<i>varav grundläggande fastighetsinformation och geografisk information</i>	66 900	-49 000	313 800	341 000	-27 200	-9 300

Resultatet inom Lantmäteriets avgiftsfinansierade verksamhet har varierat under åren. Variationen ligger främst på intäktssidan och har till övervägande del genererats inom fastighetsbildningsverksamheten. Det ekonomiska överskott som byggts upp inom denna verksamhet prognostiseras övergå till ett underskott på grund av pågående utveckling av ett nytt verksamhetsstöd. Det ackumulerade överskottet inom grundläggande fastighetsinformation och geografisk information prognostiseras även det övergå till ett underskott till följd av ökade it-kostnader, hög inflation, införandet av öppna data och minskade intäkter till följd av en svagare fastighetsmarknad.

3.6.7 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus**Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus**

Tusental kronor

2022	Utfall	1 105 135	Anslagssparande	380 865
2023	Anslag	350 000 ¹	Utgiftsprognos	332 151
2024	Förslag	840 000		
2025	Beräknat	40 000		
2026	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till energieffektivisering av flerbostadshus. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stöden.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.22 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	350 000	350 000	350 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	490 000	-310 000	-350 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	840 000	40 000	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Stödet för energieffektivisering av flerbostadshus är under avveckling.

Regeringen föreslår att 840 000 000 kronor anvisas under anslaget

1:7 *Energieffektivisering av flerbostadshus* för 2024. För 2025 beräknas anslaget till 40 000 000 kronor.

3.6.8 1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

2022	Utfall	5 246 931	Anslagssparande	1 917 069
2023	Anslag	4 320 000 ¹	Utgiftsprognos	4 286 748
2024	Förslag	3 710 000		
2025	Beräknat	1 370 000		
2026	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att anordna nya hyresbostäder och bostäder för studerande. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stöden.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 3.24 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:8 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande**

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	4 320 000	4 320 000	4 320 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-610 000	-2 950 000	-4 320 000
<i>varav BP24</i>			-350 000
– <i>Avveckling av Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande</i>			-350 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 710 000	1 370 000	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Investeringstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande är under avveckling. Regeringen föreslår att anslaget minskas med 350 000 000 kronor 2026 för att fullfölja riksdagens beslut om statens budget för 2022.

Regeringen föreslår att 3 710 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* för 2024. För 2025 beräknas anslaget till 1 370 000 000 kronor.

4 Konsumentpolitik

4.1 Mål för området

Se avsnitt 2.4.

4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatet bedöms utifrån indikatorer och bedömningsgrunder som avser upprätthållandet av det konsumentskyddande regelverket, tvistlösning utanför domstol, information och vägledning för konsumenter samt insatser för att främja hållbar konsumtion. De centrala indikatorerna för resultatbedömningen är följande:

- andelen marknadsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister
- andelen produktsäkerhetsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister
- andelen företag som följt Allmänna reklamationsnämndens (ARN) rekommendationer
- antalet besökare på konsumentupplysningstjänsten Hallå konsumenters webbplats.

Utöver insatserna inom konsumentpolitiken finns det många andra faktorer som påverkar hur väl konsumentmarknaderna fungerar. Vidare är kvantitativa indikatorer inte alltid ändamålsenliga för att bedöma resultatet. Till grund för regeringens bedömning av resultatet och effekterna av konsumentpolitiken används därför både kvantitativa indikatorer och kvalitativa bedömningsgrunder.

4.3 Resultatredovisning

4.3.1 Insatser främjade marknadernas funktionssätt

Konsumentverket motverkade osunda affärsmetoder

Konsumentverket prioriterade även under 2022 insatser för att företagen ska följa de konsumentskyddande reglerna. Arbetet bedrevs liksom tidigare med löpande och tematisk tillsyn, branschöverenskommelser och informationsinsatser riktade mot företag. I vissa fall drev Konsumentombudsmannen (KO) ärenden i domstol, både för att få näringsidkare att rätta sig efter domstolens beslut och för att utveckla praxis. Under 2022 uppdaterades också många branschöverenskommelser till följd av den nya konsumentköplagen (2022:260). Myndigheten lade något mer resurser än vanligt på tematisk tillsyn och något mindre resurser på den löpande tillsynen. Insatserna utfördes både nationellt och i samarbete med myndigheter i andra EU-medlemsstater. Bland annat prioriterades marknaderna för resor, hälsoprodukter, energi och motorfordon. Insatser utformades också utifrån tre företeelser som rör många olika marknader: digitala och datadrivna affärsmetoder, miljöpåståenden i marknadsföring och marknadsföring i sociala medier. KO drev processer i domstol om bl.a. hälso-påståenden, telefonförsäljningsmetoder och marknadsföring av elektroniska cigaretter.

Konsumentverket visar i sin årsredovisning att dess arbete under året bl.a. har resulterat i att många passagerare erbjudits möjlighet att få korrekt ersättning vid inställda flyg i samband med pandemin och att förekomsten av friskrivningar på

handelsplattformar där det säljs begagnade bilar har minskat. Vidare har insatser som myndigheten genomfört inneburit att felaktigt utfärdade tilläggsavgifter i kollektivtrafiken för personer med funktionsnedsättning drastiskt minskat och att telekombranschen har förbättrat sin kundtjänst. Eftersom myndighetens arbete för att företagen ska följa regelverket bedrivs på många olika sätt, och myndigheten hanterar många olika typer av ärenden, bör inte antalet insatser ligga till grund för resultatbedömningen. Den viktigaste indikatorn för bedömningen av resultatet av myndighetens arbete är i stället i vilken utsträckning företag frivilligt rättar sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister (se tabell 4.1). En kompletterande indikator är andelen domar där KO helt eller delvis nått framgång.

Tabell 4.1 Konsumentverkets tillsyn av företagens affärsmetoder

Procent

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Andel frivilliga rättelser ¹	77	77	82	75	75	83
Andel domar där KO fick rätt ²		82	100	100	100	100

¹ Andelen marknadsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister.

² Andelen domar där Konsumentombudsmannen helt eller delvis nått framgång. Indikatorn började användas av Konsumentverket 2018.

Källa: Konsumentverket.

Andelen frivilliga rättelser var något högre 2022 än föregående år men ligger över tid på en stabil nivå. KO nådde återigen helt eller delvis framgång i samtliga domar.

Resegarantisystemet ska förbättras

Resebranschen utsattes med anledning av spridning av sjukdomen covid-19 för stora påfrestningar och många resenärer fick resor de köpt och inbetalt inställda. Mot denna bakgrund och med anledning av tillkännagivande från riksdagen (bet. 2020/21:CU26, rskr. 2020/21:225) fick en särskild utredare i uppdrag att se över det svenska resegarantisystemet och utvärdera om det fungerar ändamålsenligt (dir. 2021:114). Utredaren överlämnade i juni 2023 betänkandet Ett förbättrat resegarantisystem (SOU 2023:33). Förslagen har remitterats.

Fastighetsmäklarinspektionen främjade mäklartjänster med kvalitet

Fastighetsmäklarinspektionen hanterade även under 2022 ett stort antal ansökningar om registrering till följd av att inte bara fastighetsmäklare utan även fastighetsmäklarföretag sedan 2021 omfattas av registreringsskyldigheten. Samtidigt ökade antalet mäklare som myndigheten ska registrera och utöva tillsyn över till det högsta någonsin. Antalet anmälningar till myndigheten minskade kraftigt jämfört med 2021, men var fortfarande högt utifrån ett historiskt perspektiv. Det var framför allt antalet anmälningar om lockpris som minskade. Myndigheten återupptog under året utvecklingen av sin tillsynsverksamhet och genomförde egeninitierade tillsynsinsatser vid sidan av den tillsyn som grundar sig på anmälningar. Färre ärenden avgjordes 2022 än under 2020 respektive 2021, men ärendebalansen fortsatte att minska och handläggningstiden var på motsvarande nivå som de föregående åren. Den viktigaste indikatorn för bedömningen av myndighetens resultat är andelen beslut där fastighetsmäklare överklagat och där domstolen fastställt myndighetens beslut eller beslutat om en annan typ av påföljd (se tabell 4.2).

Tabell 4.2 Fastighetsmäklarinspektionens registrering och tillsyn

Procent, antal

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Andel fastställda beslut ¹	74	76	68	95	80	78	83	89	72
Antal anmälningar	303	378	416	528	566	587	1 349	1 841	1 067
Antal registrerade fastighetsmäklare	6 692	6 731	6 910	7 017	7 193	7 154	7 232	7 493	7 782
– varav kvinnor	3 056	3 136	3 190	3 222	3 278	3 273	3 328	3 434	3 564
– varav män	3 736	3 698	3 720	3 795	3 913	3 881	3 895	4 046	4 218
Antal registrerade fastighetsmäklarföretag ²								907	2 164

¹ Andelen beslut av Fastighetsmäklarinspektionen där fastighetsmäklare överklagat och där domstolen fastställt Fastighetsmäklarinspektionens bedömning av överträdelse och påföljd eller fastställt Fastighetsmäklarinspektionens bedömning men beslutat om annan påföljd.

² Uppgiften att registrera och utöva tillsyn över fastighetsmäklarföretag tillkom 2021.

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen.

Andelen överklagade beslut där domstol prövat Fastighetsmäklarinspektionens beslut och fastställt eller beslutat om annan påföljd minskade 2022 jämfört med 2021, men är förhållandevis stabil över tid.

4.3.2 Risker med farliga produkter har motverkats

Konsumentverket utökade under 2022 sitt arbete för att motverka att farliga produkter tillhandahålls konsumenterna. Myndigheten genomförde olika typer av insatser och utgick från uppskattningar av hur allvarliga risker som brister i produkters säkerhet medför. De kontrollerande insatserna gjordes både utifrån anmälningar och riktat mot vissa produkter eller branscher. Många av insatserna riktades mot produkter som medfört risker för barn. Även fritidsprodukter och fritidsaktiviteter var föremål för Konsumentverkets kontrollinsatser. Arbetet ledde bl.a. till att många farliga hoppborgar åtgärdades eller destruerades och att försäljning av farliga våningssängar stoppades. Andra åtgärder handlade om bl.a. information, samverkan med näringslivet och om att delta i arbetet med att utveckla standarder som stärker säkerheten. Myndigheten spred varningar och information om återkallelser av farliga produkter till allmänheten med gott genomslag i media och hade många besök på sin webbplats i samband med publiceringarna. Samverkan med näringslivet skedde i form av bl.a. föreläsningar, utbildningar och möten med företrädare för företag som tillhandahåller hoppborgs- och mountainbikerelaterade tjänster. Ett viktigt resultat under 2022 var att en internationell standard utfärdades för s.k. trampolinparker, vilket Konsumentverket tog initiativ till 2017. Den huvudsakliga indikatorn för att bedöma Konsumentverkets arbete med produktsäkerhet är andelen frivilliga rättelser efter påpekanden om brister från myndigheten (se tabell 4.3). En kompletterande indikator är andelen överklaganden av Konsumentverkets förelägganden där myndigheten fått rätt i domstol. Indikatorn bör dock tolkas med försiktighet eftersom det rör sig om ett fåtal ärenden.

Tabell 4.3 Konsumentverkets arbete med produktsäkerhet

Procent

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Andel frivilliga rättelser ¹	98	88	94	83	69	97
Andel överklaganden där Konsumentverket fick rätt ²		100	50	100	100	80

¹ Andelen företag som frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister.

² Andelen domar där Konsumentombudsmannen helt eller delvis nått framgång. Inga ärenden avser 2017.

Källa: Konsumentverket.

Andelen frivilliga rättelser 2022 uppgick till en nivå som var något högre än normalt, efter att ha varit jämförelsevis låg under 2021. Skillnaden beror främst på att många företag i branschen för estetiska injektionsbehandlingar, som var föremål för Konsumentverkets tillsyn 2021, var ovilliga att rätta sig efter myndighetens beslut. En annan bidragande orsak är att ärenden där frivillig rättelse inte kan ske dvs. ärenden om tull- och sanktionsavgifters, inte längre redovisas fr.o.m. 2022. Detta medför en något högre rättelsegrad.

4.3.3 En effektiv tvistlösning med hög kvalitet

Efter att antalet inkomna ärenden minskat 2021 ökade ärendeinströmningen till ARN kraftigt 2022. Det förklaras bl.a. av en ökad kännedom om ARN och ökad e-handel. Det försämrade konjunkturläget och de ekonomiska effekterna av kriget i Ukraina bidrog också. Antalet ärenden ökade för alla ärendetyper men ärenden om bankbedrägerier, leasingavgifter och elkostnader ökade mest och fick mycket medial uppmärksamhet. Produktiviteten minskade något, mätt som antalet avgjorda ärenden per årsarbetskraft, men låg kvar på en jämförelsevis hög nivå. Kombinationen av en kraftig ökning av antalet ärenden och ett något lägre antal avgjorda ärenden medförde att myndighetens utgående ärendebalans vid slutet av 2022 var den högsta någonsin. Kravet på myndigheten att tvister ska avgöras inom 90 dagar från det att ärendet är klart för avgörande uppfylldes emellertid, och myndigheten genomförde även en särskild insats för att minska antalet äldre ärenden med gott resultat. Den centrala indikatorn för att följa upp ARN:s bidrag till genomförandet av konsumentpolitiken är andelen av myndighetens beslut som följs av företagen (se tabell 4.4). Den indikerar kvaliteten och trovärdigheten i ARN:s beslut hos både företag och konsumenter och ger tillsammans med kompletterande indikatorer om ärendemängder, produktivitet och genomströmningstider en bild av tvistlösningens effektivitet.

Tabell 4.4 ARN:s prövning av tvister

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Andel beslut som följts av företagen (%)	77	81	78	79	79	77	77	78	79
Antal inkomna ärenden	11 396	12 035	13 537	14 363	17 575	20 713	27 863	19 699	26 041
Antal avgjorda ärenden	10 795	11 967	13 694	14 411	15 636	20 087	25 037	24 276	21 768
Antal avgjorda ärenden per årsarbetskraft			334	335	347	418	511	539	506
Mediantid i dagar för genomströmning ¹	183	155	85	73	84	78	58	77	78

¹ För åren 2014–2018 anges genomsnittlig genomströmningstid, därefter anges mediantid.

Källa: Allmänna reklamationsnämnden.

Företagens följsamhet till ARN:s beslut var hög och är stabil över tid.

4.3.4 Ett välanvänt konsumentstöd

Ett omfattande och aktivt stöd direkt till konsumenter

Stöd direkt till konsumenter tillhandahölls 2022 främst genom Konsumentverkets upplysningstjänst Hallå konsumenters vägledning via webbplatsen hallakonsument.se och med individuell vägledning genom frågeforum, per telefon och e-post. Tjänsten samordnas med ECC Sverige som ger råd och information vid gränsöverskridande handel inom Europa och som erbjuder medling mellan konsumenter och företag. Sammantaget tog verksamheten något mindre resurser i anspråk än under 2021. Konsumentverket visar i sin årsredovisning att fler konsumenter än tidigare kände till Hallå konsument, sannolikt till följd av myndighetens aktiva arbete för att nå ut genom media. För vissa områden noterade Konsumentverket ett större intresse och

ett ökat behov av stöd och vägledning. Många besök på webbplatsen gällde konsumentköplagen och resor. Konsumentverket tog under 2022 fram ett koncept med korta filmer om viktiga områden som riktas till de konsumenterna som kan ta till sig information på en webbplats och inte behöver individuell vägledning. Under 2022 användes konceptet för de vanligaste och viktigaste problemområdena, bl.a. hantverkstjänster, inställda flyg och reklamations- och ångerrätt. Antalet ärenden i frågeforumet ökade, vilket bidrog till en mer effektiv hantering av frågorna eftersom fler konsumenter kunde få hjälp av svaren i forumet. Myndigheten säkerställde under året att de webbplatser som riktar sig till konsumenterna uppfyller kraven på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

De höga elkostnaderna medförde att frågor om el, i synnerhet elhandelsavtal, ökade jämfört med tidigare. Ett större antal konsumenter hade också problem med att komma i kontakt med och få hjälp av kundtjänst hos företag, särskilt telefonoperatörer. Samtidigt var hantverkstjänster, begagnade bilar och resor fortsatt de områden där upplysningstjänsten får flest frågor och klagomål. Antalet frågor om privat ekonomi ökade också. Konsumentverket anordnade därför utbildningar för personalen tillsammans med Kronofogdemyndigheten och Finansinspektionen.

Konsumentverket genomförde också olika typer av informationsinsatser för att belysa för konsumenterna viktiga frågor. Myndigheten arbetade målgruppsbaserat för att nå ut till rätt grupper av konsumenter med rätt typ av information. Insatserna handlade bl.a. om dropshipping, dvs. när en beställning vidarebefordras till en annan leverantör, och oklar prisinformation i samband med reor. ECC Sverige fortsatte att hantera många ärenden kopplade till resor där flygärendena var den största kategorin även 2022.

Myndigheten prioriterade fortsatt utbyggnaden av den digitala vägledningen. Användartester genomfördes för att kartlägga hur konsumenterna tar till sig information och ett arbete påbörjades med att närmare följa hur användarna rör sig på webbplatsen för att bättre möta deras behov. Med anledning av den nya konsumentköplagen gjordes omfattande ändringar av innehållet på webbplatsen. Den centrala indikatorn för konsumentstödet räckvidd är antalet besök på webbplatsen hallakonsument.se. Ytterligare en indikator är antalet konsumenter som fått svar på frågor vid individuell vägledning (se tabell 4.5).

Tabell 4.5 Hallå konsument: webbesök och frågor till vägledningen

Antal, procent	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal besök på hallakonsument.se	1 600 000	2 000 000	2 400 000	2 900 000	3 300 000	2 300 000	1 900 000
Antal frågor	94 000	97 000	100 100	99 100	99 700	70 000	60 700
– varav andel från kvinnor		50	50	49	51	50	51
– varav andel från män		50	50	51	49	50	49

Källa: Konsumentverket.

Antalet redovisade besök på hallakonsument.se minskade 2022. Eftersom webbplatsen till viss del förändrades är statistiken inte helt jämförbar med tidigare år. Det beror dels på att besökare fick möjlighet att neka s.k. kakor, vilket innebär att besöket inte registrerades, dels på att myndigheten bytt mätverktyg. Det totala antalet konsumentkontakter med upplysningstjänsten minskade jämfört med tidigare år och fördelningen av kontakter var jämn mellan kvinnor och män, liksom kännedomen om tjänsten. Frågorna från konsumenterna fortsatte att bli mer komplicerade och därmed

tidskrävande. Vägledningen fick också fler frågor på engelska vilket kan ta mer tid i anspråk. De konsumenter som varit i kontakt med Hallå konsument via telefon var fortsatt mycket nöjda med vägledningen. De konsumenter som tog kontakt via e-post var något mindre nöjda än tidigare på grund av långa svarstider och vad som uppfattas som otydliga svar. Kvinnor var i genomsnitt något mer nöjda än män.

Ett uppskattat stöd till annan konsumentverksamhet

Konsumentverkets stöd till kommunernas konsumentverksamheter användes av nästan alla budget- och skuldrådgivare samt konsumentvägledare och nästan 80 procent av dem var nöjda med myndighetens stöd. Deltagandet vid myndighetens utbildningar ökade, särskilt vid myndighetens direktsända webbseminarier, där antalet deltagare nästan fördubblades. I början av 2022 lanserades ett nytt supportverktyg för kommunala konsumentverksamheter som gjorde det enklare för användarna att få hjälp. Verktyget förbättrade servicen och effektiviserade stödet. Med utgångspunkt i regeringsuppdraget om ett behovsanpassat konsumentstöd utvecklade och breddade myndigheten även sitt stöd mot fler aktörer (Fi2023/00860). För att sprida känndomen och öka användningen av stödet använde myndigheten olika kanaler, bl.a. sina webbplatser, egna och andras nyhetsbrev, sociala medier, olika samverkansforum, konferenser och webbseminarier. År 2022 blev det sista året för det webbaserade verktyget Konstat som använts av den kommunala konsumentvägledningen för ärenden och statistik. Myndigheten reviderade sitt stödmaterial till lärare utifrån en rad lagändringar och grundskolans nya läroplan. Myndighetens lektionsbank var välbesökt och myndigheten kommunicerade med lärare genom nyhetsbrev, grupper i sociala medier och nätverksträffar.

4.3.5 Insatser främjade miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion

Konsumentverket prioriterade tillsynen av påståenden om produkters miljöegenskaper under 2022. Den omfattade 13 ärenden i den löpande tillsynen. Frivillig rättelse vidtogs i alla ärenden utom ett, som prövades i domstol och utföll till KO:s fördel. Att KO tog ärendet till domstol bidrog till en tydligare praxis om miljöpåståenden i marknadsföring. Myndigheten genomförde även flera branschföreläsningar för att stärka företagens kunskap om de rättsliga kraven när sådana påståenden används, och deltog i möten och seminarier med sina motsvarigheter på europeisk nivå för att stärka kunskapen och utveckla tillsynsarbetet.

Innehållet om miljöfrågor på hallakonsument.se fortsatte att utvecklas och samtliga insatser med miljöinformation spreds också i sociala medier. Interaktionen med användarna visade att intresset för hållbar konsumtion är stort. Konsumentverket avslutade och redovisade också regeringsuppdraget att främja spridning och vidareutveckling av information om miljömässigt hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi (Fi2021/00946). Det material som togs fram med anledning av uppdraget förenklar för andra aktörer att sprida den miljörelaterade information som finns på hallakonsument.se.

Konsumentverket samverkade även med andra myndigheter och aktörer i frågor om miljömässig hållbarhet. Samverkan skedde bl.a. med Pensionsmyndigheten om de nya hållbarhetsregelverken för fondbolag samt med forskningsprogrammet Mistra Sustainable Consumption och Livsmedelsverket om hållbar mat. Det stöd Konsumentverket gav till lärare innefattade skolmaterial om hållbar konsumtion.

Genom myndighetens uppdrag att identifiera och analysera hinder för väl fungerande marknader och hållbar konsumtion (Fi2020/00945) stärktes dess kunskap om konsumenters förutsättningar att konsumera miljömässigt hållbart. Kunskapen kom

till användning i flera sammanhang 2022, inte minst genom myndighetens bidrag med kompetens i andra myndigheters arbete och i samband med remissyttranden.

Socialt hållbar konsumtion

Många personer drabbas varje år av att kriminella utger sig för att representera företag som erbjuder konsumenter tjänster eller efterfrågar information från kunder. En enskild kan i sådana situationer bli utsatt för brott. Undersökningar visar att äldre, yngre och personer med funktionsnedsättning är särskilt utsatta och att många bedrägerier har skett inom områdena bank, mobiltelefoni och hälsokost. Konsumentverket arbetade med att informera konsumenter om bedrägerier främst genom målgruppsanpassad information i sina olika kanaler. En uppmärksam insats avsåg den praxis om bankers ansvar vid bankbedrägerier som tydliggjordes till konsumenternas fördel genom Högsta domstolens dom i juni 2022. Konsumentverket samverkade också med andra myndigheter, bl.a. Finansinspektionen och Polismyndigheten, i frågor kopplade till bedrägerier. Fastighetsmäklarinspektionens arbete mot penningtvätt förstärktes genom bl.a. kompetenshöjande insatser, kartläggningar av fastighetsmäklarföretagens insatser mot penningtvätt, tillsynsinsatser och samverkan med bl.a. Polismyndigheten.

Ekonomiskt hållbar konsumtion

Konsumentverket utövade 2022 tillsyn över konsumentkreditinstitutens kreditprövningar. Myndigheten fattade flera beslut om varning med sanktionsavgift till följd av stora brister i kreditprövningen. Tre av besluten överklagades till domstol, vilket kan leda till en utveckling av praxis. Arbetet skedde i nära dialog med Finansinspektionen, som den 1 januari 2023 tog över tillsynsuppgiften från Konsumentverket.

Myndigheten genomförde också flera insatser för att öka kännedomen om den hjälp som den kommunala budget- och skuldrådgivningen ger och för att informera och utbilda olika aktörer som möter personer som löper större risk att skuldsätta sig på ett ohållbart vis, för att på så sätt minska riskerna för överskuldsättning. Informationen fick stor spridning. Myndigheten träffade kommuner för att uppmuntra till samverkan med andra lokala aktörer. Myndigheten gav också stöd till aktörer på lokal nivå som kan utgöra ett komplement till kommunernas budget- och skuldrådgivning.

Mot bakgrund av ökade konsumtionslån och privatpersoners växande skulder hos Kronofogdemyndigheten fick en särskild utredare i november 2021 i uppdrag att granska marknaden för konsumentkrediter och lämna förslag på åtgärder för att minska riskfylld kreditgivning och motverka överskuldsättning (dir. 2021:108). Utredaren överlämnade i juli 2023 betänkandet. Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning (SOU 2023:38). Förslagen har remitterats.

Enligt redovisningen från Money from Sweden, Konsumentverkets webbaserade tjänst för jämförelser av avgifter för att skicka pengar från Sverige till andra länder, minskade antalet besök på webbplatsen betydligt.

4.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Arbetet under 2022 med att motverka osunda affärsmetoder som försämrar marknadernas funktionssätt och riskerar att skada konsumenter gav goda resultat. En stor majoritet av de företag som var föremål för Konsumentverkets tillsyn rättade sig efter myndighetens beslut, vilket visar att tillsynen var träffsäker. I de fall ärenden drevs i domstol visade utfallet i målen att myndighetens bedömningar håller en hög kvalitet. Domarna bidrog också till viktig praxis för tolkningen av regelverket.

Fastighetsmäklarinspektionen kunde fortsätta utvecklingen av sitt tillsynsarbete i en mer proaktiv riktning. Även om andelen överklagade tillsynsbeslut som fastställdes av domstol sjönk låg andelen alltjämt på en tillräckligt hög nivå för att indikera att myndighetens bedömningar håller god kvalitet. Myndighetens tillsynsverksamhet bedöms bidra till att marknaden för fastighetsmäklartjänster fungerar väl.

ARN bedöms genom en effektiv och välförankrad tvistlösningsverksamhet och vägledande avgöranden ha bidragit till att konsumenterna kunnat ta tillvara sina rättigheter och till ökad tydlighet om regelverkets tillämpning för aktörerna på konsumentmarknaderna.

Ärendetillströmningen till ARN har dock ökat under lång tid. Mellan 2016 och 2022 ökade ärendetillströmningen med 90 procent, vilket medfört ökade balanser och stora utmaningar för myndigheten att pröva tvister inom rimlig tid.

ARN:s, Fastighetsmäklarinspektionens och Konsumentverkets verksamheter har också hindrat att företag skaffar sig fördelar gentemot sina konkurrenter genom att inte följa de konsumentskyddande reglerna. Konsumentverkets upplysningstjänst Hallå konsument och övriga informationsarbete bedöms ha bidragit till att konsumenter har fått bättre stöd för att agera mer välinformerat. Myndighetens insatser för att utveckla och anpassa stödet till olika målgrupper bedöms ha bidragit till att stödet fått ett större genomslag. Även myndighetens stöd och utbildningsinsatser för den kommunala konsumentverksamheten var välanvända och uppskattade av användarna, vilket bedöms ha bidragit till att höja kvaliteten på de tjänster som erbjuds konsumenterna på lokal nivå. Sammantaget bedöms tillsyns-, tvistlösnings- och konsumentstödsverksamheterna ha bidragit till mer välfungerande konsumentmarknader.

Konsumentverkets insatser för att motverka felaktiga påståenden om produkters miljöegenskaper genom tillsyn och utbildning bedöms ha bidragit till en mer miljömässigt hållbar konsumtion. Myndighetens arbete för att främja spridning och vidareutveckling av sin information om miljömässigt hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi bedöms ha bidragit till bättre förutsättningar för konsumenter att konsumera miljömässigt hållbart. Det gör även dess utveckling och uppdatering av skolmaterial, samverkan med andra myndigheter och utveckling och spridning av kunskap om konsumenters förutsättningar att konsumera hållbart.

Konsumentverkets olika insatser för att informera konsumenter om riskerna för bedrägerier och vad man som konsument kan göra om man utsätts för bedrägerier eller bedrägeriförsök bedöms ha minskat riskerna för och konsekvenserna av bedrägerier. Vidare bedöms myndighetens systematiska arbete med att integrera jämställdhets-, barn- och funktionshinderperspektiven ha bidragit till att insatser utformades med hänsyn till olika grupper förutsättningar och situation på konsumentmarknaderna. Stödet till kommunernas budget- och skuldrådgivning bedöms ha bidragit till att förebygga överskuldssättning och den sociala problematik det kan medföra. Överskuldssättningen i Sverige är dock fortsättningsvis ett stort problem, exempelvis noterades en högre nivå för privatpersoners skulder hos Kronofogdemyndigheten vid årsskiftet 2022/23. Fastighetsmäklarinspektionens intensifierade arbete mot penningtvätt bedöms ha bidragit till minskad risk för att fastighetsmarknaden används av kriminella för att tvätta pengar.

Konsumentverkets tillsyn på kreditområdet bedöms ha minskat risken för att konsumenter, till följd av aggressiv marknadsföring eller brister i kreditprövningen, tog större lån än de klarar av att betala tillbaka. Myndighetens insatser för att öka kännedomen om den kommunala budget- och skuldrådgivningen, för att sprida kunskap om hur riskerna för ekonomisk utsatthet kan minska och för att främja lokal samverkan

mellan olika aktörer i privatekonomiska frågor bedöms ha bidragit till minskade risker för överskuldssättning.

Sammantaget bedöms verksamheten inom konsumentpolitiken ha resulterat i konsumentmarknader som i huvudsak fungerat väl genom insatser riktade mot såväl företag som konsumenter. Konsumentpolitikens insatser bedöms också ha bidragit till en mer miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion men i mer begränsad omfattning eftersom myndigheternas verksamhet på dessa områden till största delen riktar sig till konsumenter.

4.5 Politikens inriktning

Det ekonomiska läget i Sverige och omvärlden påverkar konsumentmarknaderna, företagens och hushållens ekonomi och myndigheternas förutsättningar. Konsumentpolitikens resurser behöver riktas mot att upprätthålla balanserade och tydliga regler som skyddar konsumenter utan att försämra förutsättningarna för seriösa företag, ge goda möjligheter att lösa tvister på ett effektivt sätt och ge information och stöd till konsumenter. Medel kommer att behöva omfördelas för att i större utsträckning inom konsumentpolitiken bidra till att finansiera myndigheternas kärnuppgifter. Myndigheternas verksamheter påverkas även av nya EU-rättsakter som bl.a. innebär utvidgade och nya tillsynsuppgifter.

Konsumenter ska kunna få sina tvister prövade inom skälig tid

Den kraftiga ökningen av antalet anmälningar till ARN de senaste åren visar på ett stort behov av tvistlösning, men riskerar att leda till att konsumenter inte får sin tvist prövad inom rimlig tid och att de tidsfrister som följer av EU:s regelverk inte kan hållas. Det kan leda till att konsumenters och företags förtroende för myndighetens verksamhet minskar, vilket i förlängningen kan innebära en ökad osäkerhet på konsumentmarknaderna och försämra marknadernas funktionssätt. I propositionen Avgift vid prövning av en tvist hos Allmänna reklamationsnämnden (2023/24:5), som beslutades i september 2023, föreslås att regeringen ges ett bemyndigande att införa en avgift för att få en tvist prövad av ARN. Förslaget bedöms leda till ett mer effektivt användande av nämndens resurser och kortare handläggningstider. Ärendetillströmningen hos ARN väntas dock fortsätta att öka även framöver. Det är viktigt att upprätthålla möjligheten för konsumenter att få tvister prövade inom rimlig tid genom ett förenklat förfarande och att företag på konsumentmarknaderna på ett effektivt sätt får tydliga besked om vad den konsumenträttsliga lagstiftningen innebär. Regeringen föreslår därför att myndighetens anslag förstärks permanent fr.o.m. 2024.

Fastighetsmäklarinspektionens arbete mot penningtvätt är fortsatt prioriterat

Regeringens bedömning är att antalet myndigheter bör minska för att öka effektiviteten i statsförvaltningen (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4 och utg.omr. 2 avsnitt 4.5.1). Regeringen kommer därför att pröva frågan om att inordna Fastighetsmäklarinspektionen i Konsumentverket. Regeringen avser att lämna ett uppdrag om att ta fram ett förslag på hur sammanslagning kan genomföras och beskriva förslagens konsekvenser. I analysen ska särskild hänsyn tas till möjligheten till säkrad kompetensförsörjning.

Fastighetsmäklarinspektionen ska under det kommande året fortsätta att prioritera arbetet med att motverka penningtvätt. Arbetet ska ske utifrån den kartläggning som myndigheten genomfört avseende fastighetsmäklarföretagens insatser mot

penningtvätt. Arbetet kommer att ske genom riskbaserad och aktiv tillsyn som syftar till att förhindra att penningtvätt sker vid fastighetsöverlåtelser.

Prisinformation till konsumenter ska förbättras

Regeringen gav i maj 2023 Konsumentverket i uppdrag att vidta åtgärder som främjar konsumenters prismedvetenhet och bidrar till rörlighet inom dagligvaruhandeln (Fi2023/01635). Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2023. Regeringen har också i regleringsbrevet för budgetåret 2023 gett Konsumentverket i uppdrag att följa upp konsekvenserna av införandet av bestämmelser om information vid pris-sänkningar i prisinformationslagen (2004:347) och hur myndigheten väglett och fört dialog med näringsidkare. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2024. Regeringen följer frågan om priser på konsumentmarknaderna noga för att försäkra sig om att konsumenterna skyddas mot olämpliga affärsmetoder samtidigt som villkoren för näringsidkare beaktas.

Arbetet mot överskuldsättning ska intensifieras

De senaste åren har konsumtionslånen ökat kraftigt liksom privatpersoners skulder hos Kronofogdemyndigheten. Det ekonomiska läget innebär att risken för betalningsproblem och överskuldsättning ökar ytterligare.

Konsumentverket fick i juni 2023 i uppdrag att genomföra insatser för att förstärka stödet till den kommunala budget- och skuldrådgivningen (Fi2023/02050). Syftet är att öka allmänhetens kännedom om verksamheten och främja lokal samverkan. En delredovisning ska lämnas senast den 22 februari 2024 och uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2024. Regeringen kommer noga följa myndighetens arbete med uppdraget.

Varor och tjänster ska vara säkra

En ny EU-förordning som syftar till att uppdatera konsumentskyddet på produktsäkerhetsområdet till de förändringar på marknaden för konsumentvaror som har skett med anledning av ny teknologi och en ökad e-handel, ska börja tillämpas den 13 december 2024 (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 av den 10 maj 2023 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2912 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG).

Ett förslag till en ny EU-förordning om leksakers säkerhet presenterades i juli 2023. Syftet med förslaget är att förbättra konsumentskyddet avseende leksaker genom att garantera en hög skyddsnivå för barns och andra personers hälsa och säkerhet. Förbättringarna avser starkare skydd mot farliga kemikalier i leksaker och effektivare tillämpning av bestämmelserna på den inre marknaden, särskilt vad gäller försäljning online.

Lagstiftningen på produktsäkerhetsområdet genomgår således stora förändringar. Regelverket avseende allmän produktsäkerhet och leksakers säkerhet behöver revideras för att anpassas till den nya EU-lagstiftningen.

Regeringen kommer att verka för att varor och tjänster som tillhandahålls av konsumenter ska vara säkra och att myndigheterna ska ha goda förutsättningar att bedriva marknadskontroll.

Konsumentvägledning till utsatta konsumenter

Konsumentvägledning på nationell och lokal nivå kan göra stor skillnad för enskilda konsumenter som får problem på marknaderna. Det gäller konsumenter i allmänhet och i synnerhet de mest sårbara konsumenterna. I förlängningen gynnar en bra konsumentvägledning också konsumentmarknaderna eftersom den hjälper konsumenter att ta tillvara sina rättigheter och upprätthålla regelverket samt bidrar till en sund konkurrens. Regeringen följer därför frågan om vägledning till konsumenter noga, inte minst med anledning av riksdagens tillkännagivanden (bet. 2020/21:CU12, rskr. 2020/21:267 och bet. 2021/22:CU8 reservation 3, rskr. 2021/22:213) om att regeringen bör se över hur den kommunala konsumentvägledningen kan stärkas och utvecklas.

Europeiska kommissionen är aktiv på området miljömässigt hållbar konsumtion

Europeiska kommissionen presenterade i mars 2022 ett förslag till direktiv om mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information. I mars 2023 presenterade kommissionen även ett direktiv om s.k. gröna påståenden. Flera andra rättsakter, t.ex. om ekodesign för hållbara produkter och om reparation av varor, har också presenterats och förhandlas. Regeringen välkomnar ambitionen att gemensamt motverka vilseledande miljöpåståenden och harmonisera krav på miljömärkning och verkar i förhandlingarna för en väl avvägd balans mellan ett starkt konsumentskydd, näringsidkarnas intressen och ett effektivt miljöskydd.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Konsumentverket

Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

2022	Utfall	161 181	Anslagssparande	8 833
2023	Anslag	169 338 ¹	Utgiftsprognos	164 719
2024	Förslag	178 972		
2025	Beräknat	185 369 ²		
2026	Beräknat	186 332 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 178 971 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 175 609 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.7 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	171 338	171 338	171 338
Pris- och löneomräkning ²	5 362	11 678	16 152
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	2 272	2 353	-1 158
varav BP24 ³	272	272	272
– Flytt av medel för rättegångskostnader	3 000	3 000	3 000
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-441	-441	-441
– Justering av medel för tillsyn enligt EU:s geoblockeringsförordning	-500	-500	-500
– Generell besparing i statsförvaltningen	-1 787	-1 787	-1 787
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	178 972	185 369	186 332

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För finansiering av Konsumentverkets rättegångskostnader ökas anslaget med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2024. Anslaget 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* inom utgiftsområde 22 Kommunikationer minskas med motsvarande belopp.

Samtliga medel som anslagits för Konsumentverkets uppgifter enligt lagen (2019:59) med kompletterande bestämmelser till EU:s geoblockeringsförordning och förordningen (2019:60) med kompletterande bestämmelser till EU:s geoblockeringsförordning har inte tagits i anspråk. Anslaget minskas därför med 500 000 kronor fr.o.m. 2024.

Anslaget minskas med 1 787 000 kronor 2024 till följd av en generell besparing och beräknas fr.o.m. 2025 minskas med motsvarande belopp (Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

Regeringen föreslår att 178 972 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Konsumentverket* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 185 369 000 kronor respektive 186 332 000 kronor.

4.6.2 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

2022	Utfall	53 758	Anslagssparande	-484
2023	Anslag	60 947 ¹	Utgiftsprognos	61 094
2024	Förslag	60 511		
2025	Beräknat	66 925 ²		
2026	Beräknat	69 922 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 64 769 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 66 093 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.9 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	54 447	54 447	54 447
Pris- och löneomräkning ²	1 555	3 419	4 800
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	4 509	9 059	10 675
<i>varav BP24³</i>	<i>4 509</i>	<i>8 909</i>	<i>10 309</i>
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-131	-131	-131
– Förstärkning ARN för att pröva tvister	5 200	9 600	11 000
– Generell besparing i statsförvaltningen	-560	-560	-560
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	60 511	66 925	69 922

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att ARN ska kunna handlägga ärenden inom de tidsfrister som följer av EU:s regelverk ökas anslaget med 5 200 000 kronor 2024. Anslaget beräknas öka med 9 600 000 kronor för 2025 och med 11 000 000 kronor per år fr.o.m. 2026. Finansiering sker genom att anslaget 2:4 *Åtgärder på konsumentområdet* avvecklas.

Anslaget minskas med 560 000 kronor 2024 till följd av en generell besparing och beräknas fr.o.m. 2025 minskas med motsvarande belopp (Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

Regeringen föreslår att 60 511 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Allmänna reklamationsnämnden* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 66 925 000 kronor respektive 69 922 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Regeringen har beslutat om propositionen Avgift vid prövning av en tvist hos Allmänna reklamationsnämnden, om bemyndiganden för regeringen att införa en avgift vid prövning av tvist hos myndigheten. Lagändringen planeras träda i kraft 2024. I tabellen 4.10 presenteras en prognos över förväntade avgiftsintäkter.

Tabell 4.10 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Allmänna reklamationsnämnden

Tusentals kronor

Verksamhet	Verksamhetens intäkter 2024
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras av myndigheten	
Offentligrättslig verksamhet	2 513
<i>varav anmälningsavgift</i>	<i>2 513</i>

Källa: Allmänna reklamationsnämnden.

4.6.3 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tabell 4.11 Anslagsutveckling 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

2022	Utfall	31 944	Anslagssparande	-865
2023	Anslag	31 951 ¹	Utgiftsprognos	31 893
2024	Förslag	32 351		
2025	Beräknat	33 511 ²		
2026	Beräknat	34 332 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 32 351 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 32 351 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.12 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	31 951	31 951	31 951
Pris- och löneomräkning ²	1 008	2 190	3 026
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-608	-630	-645
<i>varav BP24³</i>	<i>-608</i>	<i>-608</i>	<i>-608</i>
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-278	-278	-278
– Generell besparing i statsförvaltningen	-330	-330	-330
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	32 351	33 511	34 332

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget minskas med 330 000 kronor 2024 till följd av en generell besparing och beräknas fr.o.m. 2025 minskas med motsvarande belopp (Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

Regeringen föreslår att 32 351 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Fastighetsmäklarinspektionen* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 33 511 000 kronor respektive 34 332 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Enligt fastighetsmäklarlagen (2021:516) och avgiftsförordningen (1992:191) har Fastighetsmäklarinspektionen rätt att ta ut registreringsavgift för fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag i form av ansökningsavgifter och årliga avgifter.

Tabell 4.13 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2022	Resultat 2023	Verksamhetens intäkter 2024	Kostnader som ska täckas 2024	Resultat 2024	Ack. resultat utgående 2024
Verksamheter där intäkterna inte disponeras						
Offentligrättslig verksamhet						
<i>varav</i>						
<i>ansökningsverksamheten mäklare</i>	-10 949	-1 275	2 175	2 625	-450	-12 674
<i>varav</i>						
<i>tillsynsverksamheten mäklare</i>	19 816	247	24 050	26 314	-2 264	17 799
<i>varav</i>						
<i>ansökningsverksamheten företag</i>	2 616	0	580	580	0	2 616
<i>varav</i>						
<i>tillsynsverksamheten företag</i>	0	3 250	6 500	5 800	700	3 950
Summa	12 356	2 222	33 305	35 319	-2 014	12 564

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen.

Det positiva utgående ackumulerade resultatet beror på att intäkterna från de årliga avgifterna till Fastighetsmäklarinspektionen har ökat snabbare än kostnaderna för myndighetens verksamhet. Regeringen följer utvecklingen noga och avser att vid behov vidta ytterligare åtgärder under 2024.

4.6.4 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tabell 4.14 Anslagsutveckling 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

2022	Utfall	13 290	Anslagssparande	269
2023	Anslag	14 559 ¹	Utgiftsprognos	14 559
2024	Förslag	7 059		
2025	Beräknat	1 559		
2026	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen samt till standardiseringsarbete.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.15 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	13 559	13 559	13 559
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-6 500	-12 000	-13 559
varav BP24	-6 500	-12 000	-13 559
– Förstärkning ARN för att pröva tvister	-6 500	-12 000	-13 559
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	7 059	1 559	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att finansiera ökningen av anslaget 2:2 *Allmänna reklamationsnämnden* avser regeringen att minska anslaget samt avveckla det fr.o.m. 2026. Anslaget minskas med 6 500 000 kronor för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget minska med 9 600 000 respektive 11 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 7 059 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Åtgärder på konsumentområdet* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 1 559 000 kronor respektive 0 kronor.

4.6.5 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tabell 4.16 Anslagsutveckling 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

2022	Utfall	4 374	Anslagssparande	
2023	Anslag	3 124 ¹	Utgiftsprognos	3 124
2024	Förslag	3 124		
2025	Beräknat	3 124		
2026	Beräknat	3 124		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter och vid behov till information om märkningen. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige AB, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 4.17 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter**

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	3 124	3 124	3 124
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 124	3 124	3 124

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 3 124 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Bidrag till miljömärkning av produkter* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 3 124 000 kronor per år.